

Péče o seniory v rezortu ministerstva obrany

David Fišer

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **David FIŠER**
Osobní číslo: **H118064**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Péče o seniory v rezortu ministerstva obrany**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách"(IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovědního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce. S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na vymezení postproduktivního věku, vymezení seniorů;
- na sociální výhody poskytované důchodcům MO a válečným veteránům;
- na poskytování zdravotní péče a na domovy pro válečné veterány;
- na občanská sdružení, která důchodce MO sdružují.

Součástí práce bude empirické šetření event. realizovaný výzkum zaměřený na zjištění množství a kvality využívaných výhod (příspěvky na stravování, rekreace) sociální skupiny (členů Klubu vojenských důchodců Vyškov).

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Vyhláška MF č. 365/2010 Sb.

Vyhláška MF č. 114/2002 Sb.

Zákon č. 221/1999 Sb.

Haškovcová, H. Fenomén stáří. Praha: Panorama, 1990.

Pichaud, C., Thareauová, I. Soužití se staršími lidmi. Praha: Portál, 1998.

Sheehy, G. Průvodce dospělostí: šance a úskalí druhé poloviny života. Praha: Portál, 1999.

Vágnerová, M. Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří. Praha: Portál, 2000.

RMO č. 39/2003 Věstníku

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.**

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce: **11. listopadu 2013**

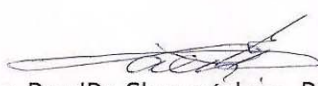
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Láca, Ph.D.

vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

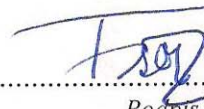
- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

David FIŠER

Jméno, příjmení studenta

Podpis

V Brně 1. 4. 2014

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V bakalářské práci se zabývám problematikou péče o seniory v rezortu ministerstva obrany, jimiž jsou především druhováleční veteráni a důchodci MO. Tyto skupiny obyvatel mají dle níže uvedených zákonů možnost čerpat sociální výhody, které nabízí Ministerstvo obrany ČR. V teoretické části své práce vymezuji pojem senior a popisuji procesy stárnutí. Mapuji rozmanitost péče o seniory MO a člením tyto seniory dle významu pro stanovení rozsahu jejich oprávnění. V praktické části provádím empirické šetření za účelem zjištění množství a kvality poskytované péče využívané seniory MO, v mém případě členy Klubu vojenských důchodců Vyškov.

Klíčová slova: senior, stáří, péče o seniory, válečný veterán, vojenský důchodce.

ABSTRACT

My bachelor thesis deals with the issue of caring for the elderly people in the sector of the Ministry of Defense, primarily the World War II veterans and military pensioners. The citizens falling into this category are entitled, in accordance with the laws and legislative documents as listed below, to be granted the welfare benefits as offered by the Czech Republic Ministry of Defense. In the theoretical part of my thesis, I have defined the term “senior” and drawn up the categories for these elderly people so as to reflect their significance and consequently the scope of their eligibility. The practical part details the empirical research carried out in order to determine the quantity and quality of care provided for seniors by the MoD, hereinafter referred to as the Club of Military Pensioners in Vyškov.

Keywords: senior, old age, care for seniors, war veteran, military pensioner.

Poděkování

Děkuji panu prof. PhDr. Pavlu Mühlpachrovi, Ph.D. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Především děkuji své manželce Monice, synům Davidovi a Lukášovi a zbytku rodiny za trpělivost a shovívavost, a to nejen při zpracovávání této bakalářské práce, ale i v průběhu celého mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 VYMEZENÍ SENIORSKÉHO A POSTPRODUKTIVNÍHO VĚKU	10
1.1 RANÉ STÁŘÍ.....	11
1.2 PRAVÉ STÁŘÍ A DLOUHOVĚKOST	12
1.2.1 Choroby ve stáří	13
1.2.2 Péče o seniory v rodině	14
1.2.3 Sociální služby	15
1.3 GERONTOLOGIE A JINÉ VĚDNÍ OBORY	17
2 PÉČE O VÁLEČNÉ VETERÁNY A DŮCHODCE MO	19
2.1 PÉČE O VÁLEČNÉ VETERÁNY	20
2.1.1 Válečný veterán – účastník 2. světové války	21
2.1.2 Zvýhodnění poskytovaná druhoválečným veteránům	23
2.2 PÉČE O DŮCHODCE V REZORTU MINISTERSTVA OBRANY.....	29
2.2.1 Důchodci MO a jejich rozdělení do skupin.....	30
2.2.2 Zvýhodnění poskytovaná vojenským důchodcům	31
2.3 SPOLUPRÁCE MINISTERSTVA OBRANY S OBČANSKÝMI SDRUŽENÍMI	36
2.3.1 Občanská sdružení sdružující válečné veterány.....	37
2.3.2 Občanská sdružení blízka svou činností MO	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	41
3 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ	42
3.1 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU	43
3.2 METODY VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	46
3.3 INTERPRETACE ZJIŠTĚNÝCH VÝSLEDKŮ.....	47
3.4 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	57
ZÁVĚR	60
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	63
SEZNAM OBRÁZKŮ	65

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se budu věnovat tématu péče o seniory v rezortu ministerstva obrany. Toto téma mě zajímá, protože naše populace nezadržitelně stárne a otázka seniorské péče je tak stále diskutovanější. V rezortu ministerstva obrany se pohybuji již dvacet sedm let a s vojenskými důchodci přicházím do styku prakticky neustále. Pokusím se zmapovat sociální výhody poskytované důchodcům, kteří sloužili u armády nebo byli občanskými zaměstnanci MO, bez ohledu na skutečnost, zda mají či nemají status válečného veterána. Tyto osoby dále rozdělím do skupin, které mají význam pro stanovení rozsahu jejich oprávnění. Budu se zabývat rolí krajských vojenských velitelství a odboru pro válečné veterány MO v rámci péče o důchodce MO. Zaměřím se také na domovy pro válečné veterány a na činnost a aktivity klubů vojenských důchodců a jiná občanská sdružení.

Cílem bakalářské práce je pojednat o problematice stárnutí a o roli ministerstva obrany v oblasti péče o vojenské důchodce. Zajímá mne, jak se stát, potažmo ministerstvo obrany, stará o ty, kteří mnoho let sloužili Československé, posléze České republice a mnohdy nasazovali vlastní životy pro záchranu svobody či životů jiných lidí.

To vedlo k volbě cíle mého průzkumu. Je jím snaha nalézt odpověď na tři hlavní výzkumné otázky: Poskytuje ministerstvo obrany dostačující péči vojenským důchodcům? Jaké druhy péče nabízí? Jak jsou vojenští senioři a váleční veteráni s péčí spokojeni? K testování jsem stanovil následující hypotézy: Většina seniorů pracujících dříve u Armády ČR se sdružuje v klubech vojenských důchodců, jejichž prostřednictvím čerpá sociální výhody poskytované Ministerstvem obrany ČR; Lze předpokládat, že objem finančních prostředků na zajištění příspěvků vojenským klubům stagnuje či klesá, proto sdružování senioři podnikají méně společných aktivit; Senioři Vojenského klubu důchodců Vyškov čerpají bezezbytku a rádi nabízené sociální výhody.

Dospět k naplnění stanovených cílů mi pomohou různé metody. V teoretické části práce největší měrou využiji metodu analýzy odborné literatury a dále získávání informací z institucí, kterých se moje práce týká, tj. Odbor pro válečné veterány Ministerstva obrany ČR, Krajská vojenská velitelství, Klub vojenských důchodců Vyškov. Vymeším pojmy stárnutí a postproduktivní věk, faktory ovlivňující proces stárnutí a změny vyvolané stárnutím. V praktické části se pokusím, s využitím kvalitativní metody formou polostrukturovaného rozhovoru, odpovědět na výše uvedené výzkumné otázky. V některých kapitolách též praktikuji metodu komparace.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ SENIORSKÉHO A POSTPRODUKTIVNÍHO VĚKU

„Štěstí je poznat v mládí přednosti stáří a stejné štěstí je udržet si ve stáří přednosti mládí.“

Johann Wolfgang von Goethe

Stáří je neodmyslitelnou součástí a etapou každého života. Není samo o sobě chorobným stavem, avšak v průběhu stárnutí dochází k sumaci nepříznivých vlivů, a proto přibývá nemocných lidí. Z hlediska ageismu¹ je stáří obdobím ztrát, celkového úpadku a zhoršení kvality života. Stáří přináší nové zkušenosti, s nimiž se musí každý člověk nějakým způsobem vyrovnat. Podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů, které provedl Český statistický úřad v roce 2011, žije v České republice 15,5 % obyvatel starších šedesáti pěti let. (www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/seniori)

Život jedince se skládá z jednotlivých vývojových stádií. Každé stádium je charakterizováno určitými strukturálními a funkčními znaky a změnami ve vztahu mezi organizmem a přírodním či sociálním prostředím. Stáří je poslední ontogenetickou vývojovou etapou. Souvisí se všemi předcházejícími fázemi, každá z nich tu zanechala stopy. Současně má stáří svá biologická specifika, která je zásadně odlišují od jiných vývojových stádií. (Pacovský, 1990) Stárnutí je celoživotní a individuální proces, závislý na genetické výbavě každého z nás, životními podmínkami, prostředím, zdravotním stavem a životním stylem. Každý člověk stárne svým tempem. (Mühlpachr, 2005)

Často bývá pro celý čas života člověka používáno členění na patnáctileté životní úseky. Autor obsáhlé učebnice psychologie stáří, profesor Václav Příhoda, tuto rytmičnost potvrzuje a říká: „Ode dne zrození trvá člověku 15 let než biologicky, psychicky a sexuálně dozraje; v intervalu 15-30 let zraje člověk především sociálně; doba vrcholné psychofyzické zralosti trvá dalších 15 let. Období 45-60 let je typické stacionarostí výkonů právě tak jako skrytými počátky nastupující involuce. Věk 60-75 let považuje

¹ Ageismus (age – anglicky věk) je apriorní vyřazování starších lidí z různých aktivit, z činností, které vyžadují zvýšenou odpovědnost, pozornost, nebo z vedoucích a nadřízených pozic pod dojmem, že nebudou schopni kvalifikovaně rozhodovat a adekvátně jednat. Způsoben je pocitem, že stáří je nemoc, respektive že staří lidé už na většinu věcí prostě nestačí. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ageismus>)

Václav Příhoda za senescenci, tedy stáří, a 75-90 za senectus, tedy kmetství.“ (Haškovcová, 1989, s. 22)

Marcus Tullius Cicero ve své *Obraně stáří* uvádí čtyři důvody, proč se nám stáří zdá být nešťastným:

- odvádí nás od veřejné činnosti;
- poněkud oslabuje tělo;
- odnímá nám všechny tělesné rozkoše a radosti;
- stáří již není daleko od smrti.

Současný pohled nám stáří předkládá jako úpadek, kterému lze čelit dočasným rozptýlením. Můžeme ho však také vnímat jako výzvu dobrat se životní integrity a moudrosti zklidněného životního nadhledu. (Jůzl, 2010 in Mühlpachr, 2011)

1.1 Rané stáří

Za období raného stáří považujeme věk mezi 60-75 léty. Tato životní etapa se vyznačuje velkými životními ztrátami a zvraty. Seniori se stávají slabší a zranitelnější. Mezi největší změny patří bezesporu **odchod do důchodu**. Je to zlom, kdy končí tzv. produktivní období a nastupuje stáří a s ním i blízkost smrti. Člověk ztrácí svou identitu, nyní se stává důchodcem a ztrácí kontakt se sociální skupinou ve svém zaměstnání. Odchod do důchodu nutí k novému uspořádání našeho života. Manželé se musí znovu naučit životu ve dvou. V důchodu si každý musí svůj čas organizovat sám, nějak se zaměstnat. (Pichaud, Thareauová, 1998) Skupinu starých lidí v důchodu lze považovat za určitou sociální minoritu, která je majoritní společností chápána jako nevýznamná, neužitečná a neproduktivní. Vyznačuje se ekonomickou závislostí na společnosti a omezenou možností do dění této společnosti nějak zasahovat. (Vágnerová, 2000) „Stáří nelze ztotožňovat se zákonným nárokem na starobní důchod!“ říká akademik Pacovský a dodává: “Ten je jednak rozdílný pro muže a ženy v jednotlivých státech, a jednak nelze zapomínat, že „důchodci ze zákona“ mohou mít ještě před sebou třeba třetinu života.“ Pojem produkční a poprodukční věk je vhodný pouze pro ekonomickou klasifikaci.

Dalším zlomem může být **odchod dětí** ze společné domácnosti. Tato změna nemusí natolik partnery zasáhnout v případě, kdy je role rodičovská nahrazena rolí prarodičů. S přibývajícím věkem se stává partner hlavním zdrojem pocitu bezpečí a jistoty,

sounáležitosti a sdílení života. Kontakt s dětmi a vnuky uspokojuje mnohé psychické potřeby seniorů. (Vágnerová, 2000)

Stárnutí přináší také **biologické a fyzické změny**. Ty závisí na interakci dědičných předpokladů a různých vlivů prostředí. Genetické dispozice jsou jednou z příčin značných interindividuálních rozdílů. Lidé mají zakódován počátek a průběh stárnutí i určitou pravděpodobnou délku života. To je základ tzv. primárního stárnutí. (Cristofalo, 1996; Berger a Thompson, 1998 in Vágnerová, 2000)

Stárnutí ovlivňují i různé vnější faktory, jako např. životní styl, výživa, zatěžování jednotlivých funkcí. V tomto směru lze mluvit o tzv. sekundárně podmíněném stárnutí. Změny jednotlivých orgánových struktur a funkcí však bývají individuálně specifické. (Pacovský, 1994) Proces stárnutí mění viditelným způsobem i zevnějšek člověka a tím ovlivňuje jeho sociální status. Rychlost a míra proměny není u všech lidí stejná. Nejčastěji se jedná o tyto změny: zešediví vlasy, vystoupí vrásky, člověk se začne hrbít, vyhubne nebo naopak ztloustne. Zevnějšek člověka může signalizovat, jaký je jeho celkový, somatický i psychický stav. (Vágnerová, 2000)

1.2 Pravé stáří a dlouhověkost

„Člověk má vědět, co bude dělat, až nebude moci dělat to, co dělá dosud.“

Niall Ferguson

Vyzrálým, pravým stářím nazýváme kategorii tzv. pokročilého věku 75-90. Po 90. roce života hovoříme o dlouhověkosti. Senioři v této věkové kategorii jsou již rozpoznatelní svými sníženými fyzickými i psychickými schopnostmi. Je to období života, které se ve většině případů vyznačuje nutností **pomoci a péče druhých**, období, kdy se začínají kumulovat **choroby**.

Obecně s věkem klesá vitalita a energie. Dochází k celkovému zpomalení psychomotorického tempa a senzomotorické funkční koordinace. Chůze se zvolňuje, gesta se zmenšují, řeč starších lidí bývá pomalejší až rozvláčná. Veškerá činnost trvá gerontovi

déle. Na druhé straně je toto negativum zpravidla vyrovnáváno systematičností, důsledností a důkladností. (Haškovcová, 1989)

1.2.1 Choroby ve stáří

S přibývajícím věkem se snižuje počet osob, kteří jsou zdraví. Odhaduje se, že v šedesáti letech se cítí zdravými více než 60% osob, kolem sedmdesátky asi 40%, z osmdesátiletých a starších již jen 5%. U starých lidí převládá arteroskleróza (téměř 90% všech nemocných 75+), poruchy pohybového ústrojí (osteoartróza, osteoporóza), choroby dýchacího ústrojí (18%), nervového systému (16%), jater a žlučových cest (13%). Častá je cukrovka (kolem 6%), duševní choroby (5,5%). S věkem výrazně přibývá nemocí chronického charakteru. (Pacovský, 1990)

Lidé, kteří prodělali **cévní mozkovou příhodu**, bývají bradypsychičtí, tj. ztrácejí schopnosti logicky uvažovat, obtížně se soustředí a pomalu reagují. Jejich výkonnost je kolísavá a horší, než byla dřív. V závislosti na lokalizaci může dojít ke vzniku:

- afázie, tj. poruchy řeči;
- agnozie – nemocný nepoznává známé objekty;
- apraxie – postižený ztrácí naučené motorické dovednosti, např. se nedokáže obléci a obout si boty.

Závažným problémem stáří je **demence**, jejímž prvotním znakem bývá nápadné zhoršení paměti. Postupně může dojít k tak velké poruše, že si člověk nedokáže vybavit ani staré a dostatečně zafixované informace. Typickým projevem pokračující demence je bradypsychismus. V průběhu této choroby dochází k osobnostním změnám, ke zhoršení kontroly emocí, sociálního chování a k redukci zájmů. (Vágnerová, 2000) Demence pochází z latinského „demes“, tedy z „de“ = mimo a z „mens“ = duch – „ten, kdo ztratil ducha“. Je důsledkem pomalého, ale progresivního a nezvratného mozkového poškození, které ničí paměť, řeč, soudnost a všechny rozumové schopnosti. (Pichaud, Thareauová, 1998) Demencí trpí 20% lidí nad 80 let. Nejčastěji jde o atroficko-degenerativní demence, do této kategorie patří **Alzheimerova choroba** nebo demence vaskulárního typu, pro něž se dříve používal název **arteriosklerotická demence** (Jiráček, 1994, Smolík, 1997, Tošnerová, 1998).

Značná a někdy nezvládnutá zátěž různých změn a ztrát, které přináší stáří, může vést k neurotizaci. Staří lidé trpí ve větší míře úzkostí, strachem a z toho vyplývajícím pocitem bezmocnosti. Syndrom **deprese** je charakterizován pokleslou náladou, sníženou schopností koncentrace, ztrátou fyzické a psychické aktivity, poruchou spánku. Ve výrazu nemocného je patrná tenze, v myšlení a činech retardace. (Vágnerová, 2000, Pacovský, 1990)

Ve stáří dochází ke zvýšení četnosti dokonaných **sebevražd**. Tento počet roste po 65. roce věku a výrazněji se zvyšuje po 75. roce. Důvodem bývá nakupení negativních událostí a pocit ztráty jakékoliv přijatelné perspektivy. Přispívá k tomu např. úmrtí partnera, pocit izolace nebo vážné somatické onemocnění. (Vojtěchovský, 1994)

Odhaduje se, že se až u 60ti% lidí nad 65 let vyskytují občasné závratě. **Závrat'** je nelibý pocit pohybu, spojený se ztrátou orientace v prostoru, porušenou jistotou postavení těla, pohybové koordinace. Nejnebezpečnějším důsledkem závratí u gerontů jsou **pády**. Jejich největší nebezpečí spočívá v možnosti úrazů (fraktura krčku stehenní kosti, subdurální hematoma). (Pacovský, 1990)

Život starého člověka ovlivňují také:

- **poruchy smyslů**, a to především **zraku a sluchu**;
- **poruchy výživy** (obezita, malnutrice);
- **poruchy mikce** (inkontinence moči a retence moči);
- **poruchy defekace**;
- **dekubity**.

1.2.2 Péče o seniory v rodině

Pokročilejší stáří se projevuje úbytkem fyzických i psychických sil a to bývá nejčastějším důvodem změny životního stylu. Člověk začne potřebovat pomoc i při běžné, každodenní činnosti, přestává být soběstačným, ztrácí svou **autonomii**². Pomoc mu mohou poskytovat příbuzní, ale i profesionálové, ať už v rámci jeho soukromí či instituce.

² Autonomie (z řeckého autonomos – řídící se vlastními zákony) znamená samosprávnost, v širším smyslu **samostatnost, svébytnost**. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Autonomie>)

Rodina plní nezastupitelnou funkci v roli péče o seniory. Doc. Pacovský tvrdí: „Péče o starého a nemocného člověka v rodině nebo s pomocí rodinných příslušníků v jeho vlastní domácnosti je možná při splnění tří základních podmínek:

1. aby rodina o nesoběstačného geronta chtěla pečovat;
2. aby o něj pečovat mohla;
3. aby to uměla.

Důležitá je především motivace, která k převzetí náročné péče vede, je dána morálními kvalitami rodiny, procesem rodinné morální výchovy, žebříčkem hodnot. Rodinná péče o starého člověka se jen těžko dá nařídit. Musí být eticky motivována a také s pochopením přijímána.“ Starší senioři mají vysokou potřebu udržení spolehlivých a jistých citových vazeb, které jim slouží jako zdroj komplexní opory, ale postupně dochází k další redukci jejich sociální sítě. V rámci úbytku sil a energie, ale i potřeby nenarušení citové pohody, eliminují velmi staří lidé mnohé kontakty a vztahy. Narůstá tak emoční význam nejbližších lidí: příbuzných a přátel. Staří lidé na nich ulpívají jako na výlučném zdroji své jistoty a anticipovaného bezpečí a případnou separaci a ztrátu prožívají jako silný stres. (Lang, 2000 in Vágnerová, 2000)

1.2.3 Sociální služby

Péče o staré lidi má mnoho různých podob. Je vždy mnohotvárná a diferencovaná podle potřeb starého člověka. Péče o staré občany musí zahrnovat čtyři podstatné složky: **individuální, sociální, zdravotní a hmotnou**. Starý člověk potřebuje mít pocit jistoty a spokojenosti v rámci určitého rodinného či jiného integrovaného společenství; toho je možné dosáhnout jen za předpokladu přiměřeného zdraví a jisté úrovně hmotné zabezpečení. (Hoškovcová, 1989)

Poslání sociálních služeb je specifikováno jako pomoc lidem udržet si nebo znovu nabýt své místo v komunitě, největšinové společnosti, ve svém přirozeném společenství. Ke splnění jejich poslání je formulováno sedm vůdčích principů, které tvoří základ všech sociálních služeb:

- nezávislost a autonomie pro uživatele služeb - nikoli závislost;
- začlenění a integrace – nikoli sociální vyloučení;

- respektování potřeb – služba je určována individuálními potřebami a potřebami společnosti, neexistuje model, který vyhovuje všem;
- partnerství – pracovat společně, ne odděleně;
- kvalita – záruka kvality poskytuje ochranu zranitelným lidem;
- rovnost bez diskriminace;
- standardy národní, rozhodování v místě. (Bílá, 2003 in Malíková, 1999)

Současný charakter ústavní péče je mnohvrstevnatý. Dříve byly ústavy primárně orientovány na segregaci lidí ze společnosti, dnes se zaměřují na potřeby seniorů. ((Mühlpachr, 2004)

Druhy služeb sociální péče o seniory:

Pečovatelská služba je služba terénního typu, kdy pečovatelé pomáhají seniorům v péči o sebe a o domácnost - představují pomoc, která starému člověku umožňuje žít navykklým způsobem života v soukromí vlastního bytu.

Osobní asistence je také služba terénního typu, kdy asistenti pomáhají seniorům o péči o sebe a snaží se integrovat klienty do společnosti.

Domovy pro seniory jsou pobytovou službou s celoročním provozem určenou pro seniory se sníženou soběstačností a s potřebou pravidelné pomoci v komplexní péči. Služba je určena především pro osoby, které vzhledem ke své neschopnosti postarat se o sebe nemohou dále setrávat ve svém přirozeném sociálním prostředí. Umístění do domova pro seniory je významným mezníkem v životě starého člověka. Představuje zásadní změnu životního stylu a je spojena se ztrátou zázemí, známého teritoria a s ním spojené identity. Potvrzuje ztrátu autonomie a soběstačnosti. Je chápáno jako signál blížícího se konce života.

Zátěž změny způsobu života se projeví i v oblasti základních **psychických potřeb**:

1. Potřeba přiměřené stimulace a orientace

Život v instituci se vyznačuje organizovaností a tlakem na dodržování určitých pravidel. Starý člověk potřebuje být informován o svém prostředí a o tom, co se kolem něj děje.

2. Potřeba citové jistoty a bezpečí

Soukromí vlastního domova představovalo pro seniora určitou jistotu, kterou vstupem do domova důchodců, či jiného zařízení, ztrácí. Upíná se proto na své děti a vnuky, kteří představují zbytek jeho sociálního zázemí.

3. Potřeba seberealizace

V ústavním zařízení mohou staří lidé snáze ztrácet své kompetence, neboť je přestávají využívat. Mohou si vypěstovat tzv. syndrom naučené bezmocnosti tím, že si odvyknou starat se sami o sebe, protože pohodlnější je si počkat, až to udělá sestra.

4. Potřeba otevřené budoucnosti

Staří lidé si uvědomují, že pobyt v domově důchodců je poslední fází jejich života. Získávají roli obyvatele DD, která má nižší sociální status. Reakcí může být deprese, apatie a vyhasnutí jakéhokoliv pozitivního očekávání. (Vágnerová, 2000)

Základní složkou života v jakémkoli ústavním zařízení je **animace**. Jádrem animace spočívá v každodenních činnostech, ať je to pozdrav, společné hlavní jídlo, hygiena. Záleží na personálu, zda bude každodenní úkony vykonávat mechanicky jako povinné a nezbytné úkony, nebo zda budou nějakým způsobem animovány a stanou se tak „živými“. Cílem opravdové animace je, aby se obyvatelé co nejvíce stali jejími „subjekty“. Prvními animátory jsou samotní obyvatelé. Často se zabaví sami a mnohem snadněji, než bychom si mohli myslet. Jde především o jejich vzájemnou pomoc a konverzaci. Animační programy by měly pokrýt potřeby klientů domovů po stránce pohybové a vzdělávací, především však po stránce zábavy. Je nutné, aby obyvatelé sami iniciovali animaci a bezvýhradně se zapojovali do těchto činností. (Pichaud, Thareauová, 1998)

1.3 Gerontologie a jiné vědní obory

„Zdraví – zdravý duch a zdravé tělo – to je nakonec cílem vší politiky a administrace. Je váš nejcennější majetek, a proto převezměte péči o ně do svých rukou a zajímejte se o výsledky svých vyšetření. Nechte se lékařem informovat a poučit! Pokud to nenabídne sám, dožadujte se toho.“

T. G. Masaryk

Gerontologie³ je věda o stárnutí a stáří. Weber (2000, s. 11) ji charakterizuje jako „novou gerontologii“, jejímž cílem není jen zabývat se degenerativními onemocněními ve stáří, ale především základními fyziologickými mechanismy stárnutí, které působí na funkční zdatnost jedince.

Hoškovcová (2006, s. 9) popisuje jednotlivé obory gerontologie:

Gerontologie experimentální se zabývá mechanismem biologického procesu stárnutí buněk, tkání, orgánů a organismů a procesy biologického a psychologického stárnutí člověka.

Gerontologie sociální se zabývá problematikou sociálních dopadů stárnutí a stáří člověka. Zkoumá sociální a společenské vlivy, které ovlivňují proces stárnutí. Dále zjišťuje a kategorizuje sociální potřeby stárnoucích a starých lidí. Zaměřuje se na prevenci a tvorbu programů zdravého stárnutí a udržování praktické soběstačnosti.

Gerontologie klinická se zabývá zvláštnostmi chorob ve stáří a specifickými aspekty léčby starých lidí.

Geriatricie je samostatný klinický medicínský obor, který se vyznačuje interdisciplinárním přístupem k diagnostice, léčbě i rehabilitaci chorob ve stáří. (Weber, 2000) Zakladatelem geriatricie byl Leo Ignaz Nasher (1864-1964). V České republice je geriatricie samostatným klinickým oborem od roku 1982. Weber zdůrazňuje, že geriatricie nenahrazuje činnost ostatních lékařských oborů, ale doplňuje je uplatňováním specifického geriatrického režimu, jehož cílem je posilování nezávislosti a zlepšení soběstačnosti starších nemocných.

Gerontopsychologie se zabývá psychickými změnami ve stáří.

Gerontopedagogika je disciplína zabezpečující podporu a pomoc seniorům při uspokojování jejich potřeb; v užším slova smyslu se zabývá výchovou ve stáří a ke stáří. (Malíková, 2011)

³Gerontologie (z řeckého gerón – starý člověk, logos – nauka) je souhrn poznatků o stárnutí a stáří. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Gerontologie>)

2 PÉČE O VÁLEČNÉ VETERÁNY A DŮCHODCE MO

Kromě obrany státu, výběru a výcviku vojáků z povolání a zabezpečení mírových operací je povinností Ministerstva obrany ČR také postarat se o své bývalé vojáky.

Odbor pro válečné veterány Ministerstva obrany (OVV MO) je organizačním útvarem ministerstva, který vykonává státní správu v oblasti péče o válečné veterány a válečné hroby a spolupracuje s profesními a občanskými sdruženími.

Struktura OVV MO:

- Oddělení péče o válečné veterány
- Oddělení vydávání osvědčení
- Oddělení vydávání osvědčení – 3. odboj
- Oddělení péče o vojenské důchodce

Pomoc seniorům rezortu obrany (dle zákona č. 170/2002 Sb.):

- bezplatná informační linka pro válečné veterány: 800 111 603 (na základě dotace provozuje ČsOL)
- terénní pracovníci pro válečné veterány
- domovy péče o válečné veterány
- LDN a sociální lůžka pro válečné veterány
- příspěvky na lázně a rekreace
- příspěvky na stravování v rezortních stravovacích zařízeních
- dotace občanským sdružením sdružující válečné veterány
- bezplatný pronájem místností pro společenské a kulturní akce, resp. i pravidelnou schůzovou činnost dle možností Krajských vojenských velitelství (dále jen KVV) a vojenských posádek
- organizační pomoc občanským sdružením se zabezpečením pietních a jiných společenských akcí válečných veteránů
- organizace Dne válečných veteránů
- participace na projektech propagujících válečné veterány na veřejnosti a ve školách.

Samostatnou kapitolou je otázka morálního oceňování válečných veteránů formou udělení rezortního vyznamenání a pamětní medaile, resp. i jmenováním do vyšší vojenské hodnosti dle § 5a zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech.

Významnou kategorií osob v péči odboru pro válečné veterány jsou **důchodci**, kteří sloužili u armády nebo byli občanskými zaměstnanci MO, bez ohledu na skutečnost, zda mají či nemají status válečného veterána. Patří mezi ně i tzv. rehabilitovaní vojenští důchodci či příslušníci pomocných technických praporů. Od 17. listopadu 2011 odbor vydává rovněž osvědčení účastníkům odboje a odporu proti komunismu.

V širším slova smyslu spolupracuje odbor pro válečné veterány se všemi bývalými vojáky, resp. občanskými sdruženími, které je sdružují.

Role Ministerstva obrany jako státní instituce pečující o válečné veterány byla po roce 1989 poprvé právně zakotvena v zákoně 221/1999 Sb., o vojácích z povolání. Tento zákon však nedefinoval takovou péči jako povinnost, ale pouze jako možnost, a to na úsecích zdravotní péče, stravování a uspokojování kulturních či rekreačních potřeb. Samotný pojem „válečný veterán“ však byl definován až zákonem č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, kde péče o válečné veterány není pojímána jako možnost, ale jako povinnost. S přijetím tohoto zákona byla ministrem obrany schválena Koncepce péče o účastníky národního boje za osvobození, vojenské důchodce a důchodce rezortu (dále jen koncepce). Jako první tato koncepce nastínila věcný, právní i finanční záměr řešení sociální péče o výše uvedené kategorie osob. Koncepce měla za cíl navázat na systém státní sociální péče a vytvořit předpoklady k tomu, aby se oprávněné osoby mohly bez problémů podílet na společenském životě, zachovali si již vytvořené společenské styky a své zájmy a mohly přiměřeně uspokojovat své životní potřeby a tím se vyrovnaly s podmínkami života, které přináší proces stárnutí.

2.1 Péče o válečné veterány

V roce 2002 byl přijat zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, kdy byl poprvé zaveden do českého právního řádu institut válečného veterána. V MO se následně začalo používat rozlišení těchto veteránů z hlediska časového období výkonu jejich služby, a to na tzv. „**druhoválečné**“ veterány a veterány „**novodobé**“.

Osvědčení válečného veterána a osvědčení účastníka národního boje za osvobození dle zákona č. 170/2002 Sb. vydává Odbor pro válečné veterány MO, a to na základě písemné žádosti, která obsahuje hodnost nebo služební hodnost s hodnostním označením, titul, jméno, příjmení, místo a datum narození, adresu trvalého pobytu, státní občanství a vlastnoruční podpis. Žadatel dále uvede místo a dobu služby podle § 3, a bylo-li mu vydáno osvědčení podle jiného právního předpisu, přiloží jeho ověřený opis.

K osvědčení válečného veterána se vydává rovněž **čestný pamětní odznak Válečný veterán České republiky** dle RMO č. 27/2010.

Pamětní odznak Válečný veterán ČR

2.1.1 Válečný veterán – účastník 2. světové války

Druhoválečným veteránem je občan České republiky, který byl účastníkem národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a je nositelem osvědčení podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) až f) zák. č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých účastnících národního boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů, a držitelem osvědčení podle zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.

Okruh oprávněných osob je tak omezen na účastníka odboje, který:

- a) byl příslušníkem československé armády v zahraniční nebo v ní konal vojenskou službu za podmínek uvedených v § 2, odst. 1, č. 2,
- b) konal vojenskou službu ve spojenecké armádě,
- c) byl příslušníkem první československé armády na Slovensku,
- d) byl československým partyzánem (§ 1 zákona ze dne 14. února 1946, č. 34 Sb., jímž se vymezuje pojem „československého partyzána“),
- e) zúčastnil se aspoň 3 měsíce soustavnou činností zahraničního nebo domácího hnutí, směřujícího přímo k osvobození republiky Československé, nebo Slovenského národního povstání třeba po dobu kratší takovým způsobem,

že tato činnost přivodila nebo byla prokazatelně způsobila přivodit jemu nebo jeho rodině újmu na životě, osobní svobodě nebo zdraví,

- f) zúčastnil se povstání v květnu 1945, při čemž za bojů padl nebo byl těžce raněn nebo utrpěl těžkou poruchu zdraví.

Příslušníkem československé armády v zahraničí, tj. československých vojenských jednotek řízených v letech 1939 až 1945 mimo území republiky Československé je dle § 2 odst. 1 jen ten: kdo dobrovolně vstoupil do této armády nejpozději dne 6. října 1944,

- a) učinil-li tak při první příležitosti vyjímajíc případy, kdy ke vstupu došlo do 31. prosince 1941 nebo se zúčastnil bojů v polním útvaru nebo byl v souvislosti s výkonem vojenské služby usmrcen nebo těžce raněn, a
- b) neopustil-li službu v této armádě, leč následkem demobilizace nebo po superarbitračním řízení nebo podle rozhodnutí orgánů československého řízení v zahraničí uvolněním pro některý jiný jeho obor, avšak byl-li uvolněn jen tehdy, konal-li činnou službu alespoň šest měsíců nebo zúčastnil-li se bojů v polním útvaru.

Osobou, která konala **vojenskou službu v československé armádě v zahraničí**, se podle § 2 odst. 1, č. 2 rozumí ten: kdo vstoupil do této armády po 6. říjnu 1944, učinil-li tak při první příležitosti a mimo to zúčastnil-li se bojů v polním útvaru nebo byl v souvislosti s výkonem vojenské služby usmrcen nebo těžce raněn a neopustil službu v této armádě, leč následkem demobilizace nebo po superarbitračním řízení.

Osobou, která konala **vojenskou službu ve spojenecké armádě** je ten, kdo vstoupil do této armády před 5. květnem 1945 dobrovolně, nemohl-li sloužit v československé armádě v zahraničí z důvodů na jeho vůli nezávislých nebo projevil-li příslušné československé orgány souhlas s jeho vstupem do spojenecké armády a jsou-li u něho splněny podmínky – vyjímajíc příslušnost k československé armádě v zahraničí – jinak se podmínky pro udělení posuzují obdobně jako u příslušníka čs. armády v zahraničí.

Příslušníkem **první československé armády na Slovensku** byl ten, kdo v ní nastoupil činnou službu nejpozději dne 28. října 1944 a setrval v boji nebo v činném odporu proti okupantům až do osvobození, leč že

- a) v souvislosti s výkonem služby přišel o život nebo pro zranění nemohl pokračovat v boji, nebo
- b) upadl v boji do zajetí, nebo
- c) nastoupil činnou službu v prvním československém armádním sboru z SSSR při první příležitosti a zúčastnil se bojů v plném útvaru.

Jedná se tedy o velice širokou, ale přitom specifickou kategorii seniorů zahrnující vojáky, kteří bojovali na východní či západní frontě, československé partyzány, účastníky domácího a zahraničního hnutí odboje napříč celým politickým spektrem. Jedná se o osoby, jejichž morální kredit ve společnosti je na velmi vysoké úrovni a je nezpochybnitelný. Řada druhoválečných veteránů byla rovněž v období let 1948-89 perzekuována.

2.1.2 Zvýhodnění poskytovaná druhoválečným veteránům

Válečným veteránům 2. světové války náleží následující typy benefitů:

- příplatky k důchodu
- bezplatná pečovatelská služba
- pomoc terénních pracovníků pro válečné veterány
- příspěvky na lázně a rekreaci a další výhody.

Příplatky k důchodu

Vojenský úřad sociálního zabezpečení nebo Česká správa sociálního zabezpečení vyplácí měsíčně dle zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů:

1. zvláštní příspěvek k důchodu v současné výši Kč 2 676,-, vdovy / vdovci pobírají polovinu
2. příplatek k důchodu – Kč 50,- za každý započatý měsíc odbojové činnosti, vdovy / vdovci pobírají polovinu (nejméně Kč 200,-).

Příspěvky jsou určeny jen pro poživatele důchodu z českého důchodového systému. Ostatním veteránům je určen jednorázový příspěvek dle zákona č. 108/2009 Sb., o jednorázové peněžní částce nahrazující příplatek k důchodu a zvláštní příspěvek k důchodu a o změně některých zákonů.

Bezplatná pečovatelská služba

Dle § 75 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, se účastníkům odboje, jsou-li starší 70 let, poskytuje pečovatelská služba s výjimkou nákladů za stravu bez úhrady. Žádosti o pečovatelskou službu se podávají na obecním úřadě s rozšířenou působností dle místa pobytu žadatele.

Příspěvek na stravování

Na základě § 4 písm. h) zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, může Ministerstvo obrany válečnému veteránovi poskytovat příspěvek na stravování ve výši, kterou přispívá na závodní stravování podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Tento příspěvek se poskytuje pouze na stravování v rezortních stravovacích zařízeních. Žádost se podává na OVV MO. Příspěvek na stravování podle tohoto zákona nelze poskytovat válečnému veteránovi, pokud je mu již příspěvek na stravování poskytován na základě jiného právního titulu. Podrobnosti uvádí RMO č. 43/2008 Věstníku MO - Poskytování příspěvku na stravování, lázeňskou péči a rekreační pobyty válečným veteránům – důchodcům z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany. Na tento příspěvek nevzniká právní nárok.

Válečný veterán spolu s žádostí musí předložit čestné prohlášení, kde doloží, že:

- není v pracovním nebo služebním poměru k žádnému zaměstnavateli

- nepobírá příspěvek na stravování z fondu kulturních a sociálních potřeb MO nebo jiné organizační složky státu, státní příspěvkové organizace, státního podniku nebo obdobného fondu jiného zaměstnavatele
- anebo z příspěvku z rozpočtové kapitoly MO ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem.

Válečný veterán v příloze žádosti o příspěvek předloží:

- kopii osvědčení dle zákona č. 170/2002 Sb., nebo dle zákona č. 255/1946 Sb.
- potvrzení o pobírání starobního nebo plného invalidního důchodu.

Výše a další pravidla pro čerpání příspěvku na stravování se stanovují obdobně jako u příspěvku poskytovaného z Fondu sociálních a kulturních potřeb (dále jen FKSP) – čl. 41 RMO č. 39/2003 Věstníku – Zásady pro tvorbu a čerpání fondu kulturních a sociálních potřeb.

Příspěvky na lázně a rekreace

Na základě § 4 písm. f) zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, může Ministerstvo obrany válečným veteránům a jejich manželkám nebo manželům poskytovat příspěvek na lázeňskou péči nebo rekreační pobyt.

Příspěvek na lázeňskou péči a rekreační pobyty lze poskytnout v rámci zařízení Vojenských lázeňských a rekreačních zařízení (dále jen VLRZ) nebo civilních lázeňských a rekreačních zařízení doma i v zahraničí. V jednom kalendářním roce lze válečnému veteránovi – důchodci poskytnout pouze jeden příspěvek, který nelze kombinovat s jiným obdobným příspěvkem z FKSP nebo z rozpočtové kapitoly MO ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem.

Příspěvek se poskytuje v nepeněžitě formě. VLRZ či jiné zařízení zajistí válečnému veteránovi – důchodci a jeho manželce lázeňskou péči nebo rekreační pobyt za cenu sníženou o přiznaný příspěvek.

O přiznání příspěvku rozhoduje ředitelka odboru pro válečné veterány MO na základě žádosti válečného veterána – důchodce.

Válečný veterán v příloze žádosti o příspěvek předloží:

- kopii osvědčení dle zákona č. 170/2002 Sb., nebo dle zákona č. 255/1946 Sb.
- kopii oddacího listu v případě, že žádá o příspěvek také pro manželku (manžela)
- potvrzení o pobírání starobního nebo plného invalidního důchodu z Vojenského úřadu sociálního zabezpečení.

O žádosti rozhodne Ministerstvo obrany do 90 dnů od jejího přijetí a o výsledku je žadatel písemně vyrozuměn.

Příspěvek na lázeňskou péči lze poskytnout do výše:

1. 22 000,- Kč na komerční lázeňskou péči, kterou hradí válečný veterán – důchodce.

Příspěvek na rekreační pobyt lze poskytnout do výše:

1. 4 000,- Kč na rekreační pobyt v České republice;
2. 8 000,- Kč na rekreační pobyt v zahraničí.

Domovy péče o válečné veterány

Na základě zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech zřídilo Ministerstvo obrany dva Domovy péče o válečné veterány:

Domov péče o válečné veterány při Ústřední vojenské nemocnici Praha

Počet zřízených lůžek: 8

Platba v domově: 7 200,- Kč (strava, bydlení, služby) na měsíc.

Domov péče o válečné veterány v Karlových Varech

Počet zřízených lůžek: 28 (dvoulůžkové a jednolůžkové pokoje)

Platba v domově: 7 200,- Kč (jednolůžkový pokoj),

7 980,- Kč (dvoulůžkový pokoj - manželský pár) na měsíc.

Do těchto zařízení jsou přednostně umísťováni váleční veteráni. Vyhláška č. 191/2005 Sb. stanovuje zdravotní překážky, pro které nemůže být veterán přijat do domova péče a způsob úhrady nákladů za pobyt v domově. Ministerstvo obrany aktivně pomáhá i těm veteránům, kteří z různých důvodů nemohou využít rezortní zařízení, např. s hledáním volného místa v Domově pro seniory či jiném civilním zařízení.

Žádosti o umístění do domova si mohou váleční veteráni – důchodci vyzvednout na Ministerstvu obrany nebo cestou terénního pracovníka.

Spolu s žádostí o umístění do DPVV žadatel zašle:

- vyjádření lékaře o zdravotním stavu žadatele
- kopii osvědčení válečného veterána
- kopii důchodového výměru.

Přijetí do domova péče o válečné veterány se řídí zákonem č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech a ve znění pozdějších předpisů, Vyhláškou č. 191/2005 Sb., o zdravotním postižení vylučujícím přijetí do domova péče o válečné veterány, úhradě nákladů za pobyt v domově péče o válečné veterány a případech, kdy se úhrada nákladů za pobyt v domově péče o válečné veterány nepožaduje.

Léčebny dlouhodobě nemocných a sociální lůžka pro válečné veterány

Váleční veteráni, jejichž zdravotní stav vyžaduje dlouhodobější následnou zdravotnickou péči nebo jim neumožňuje soběstačný pobyt v Domově péče pro válečné veterány, mohou být umístěni ve vojenské nemocnici v Léčebně dlouhodobě nemocných (LDN) nebo na lůžku sociální péče. V případě LDN je pobyt omezen třemi, resp. šesti měsíci a pobyt a péče jsou hrazeny ze zdravotního pojištění. Lůžka sociální péče časové omezení pro pobyt válečného veterána nemají a financování pobytu a péče probíhá podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Pro tyto případy poskytují Úřady práce příspěvek na péči.

Léčebna dlouhodobě nemocných při Ústřední vojenské nemocnici (ÚVN) Praha

Počet lůžek: 26

Platba: 100,- Kč / 1 den

Žádost o přijetí do LDN při ÚVN spolu s Prohlášením pacienta nebo příbuzného (součást žádosti) se podává cestou sociální pracovnice ÚVN.

Lůžka oddělení sociální péče při ÚVN Praha

Počet lůžek: 38

Platba: 300,- Kč (na základě zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

O přijetí na oddělení sociálních lůžek rozhoduje komise ÚVN.

Je zde zavedena 24 hodinová péče.

Léčebna dlouhodobě nemocných Vojenské nemocnice Olomouc

Počet lůžek: 23

Platba: 100,- Kč / 1 den

O přijetí rozhoduje komise Vojenské nemocnice (VN) Olomouc. Žádost o přijetí do LDN se předkládá cestou sociální pracovnice VN Olomouc.

Terénní péče

V roce 2006 zřídilo Ministerstvo obrany institut terénních pracovníků pro válečné veterány 2. světové války. Díky činnosti těchto pracovníků jsou známy nejen aktuální počty a adresy žijících druhoválečných veteránů, ale také jejich zdravotní stav a sociální poměry. Na základě dotačního řízení provozuje od 1. února 2010 institut terénních pracovníků Československá obec legionářská. V současné době zaměstnává 44 terénních pracovníků.

Mezi hlavní úkoly terénních pracovníků patří:

- jednou za čtvrtletí osobně navštívit každého válečného veterána ve své působnosti
- aktualizace databáze válečných veteránů
- poradenská pomoc při čerpání sociálních a zdravotních programů

- informování o činnosti MO, Armády ČR, místní samosprávy a orgánů sociální péče
- poskytování informací veteránům o možnostech zvýhodnění
- zapojení válečných veteránů do přednáškové činnosti ve školách, do spolupráce s mládežnickými organizacemi, do aktivní účasti na pietních a vzpomínkových akcích regionu.

Součástí projektu je i bezplatná informační linka pro válečné veterány 800 111 603.

2.2 Péče o důchodce v rezortu Ministerstva obrany

Odbor pro válečné veterány má ve své gesci také péči o důchodce, kteří sloužili u armády nebo byli občanskými zaměstnanci Ministerstva obrany bez ohledu na skutečnost, zda mají či nemají status válečného veterána. Ve smyslu RMO č. 60/2010 Věstníku, Péče o důchodce v působnosti MO, je výkonným prvkem **oddělení péče o vojenské důchodce OVV MO**.

Plní především tyto úkoly:

- vedou jmenné seznamy důchodců
- řeší žádosti důchodců o výše uvedené benefity a poskytují jim další informace
- nejméně jednou v roce svolávají radu vojenských důchodců
- vytvářejí vhodné podmínky pro činnost klubů vojenských důchodců (např. prostory pro schůzovou činnost atd.)
- podílejí se na organizaci pohřebních obřadů s vojenskými poctami prokazovanými zemřelým důchodcům, kterým bylo povoleno nosit vojenský stejnokroj.

Některé úkoly ukládá rozkaz rovněž velitelům posádek, samostatných dislokačních míst a vedoucím organizačních celků.

Průkaz vojenského důchodce

Průkaz vojenského důchodce se vydává na vlastní žádost a slouží k prokázání totožnosti ve vojenských ubytovacích zařízeních ve správě firmy Armádní servisní,

příspěvková organizace, kde žadatel získá zvýhodněnou cenu za ubytování. Jeho platnost je neomezena.

MINISTERSTVO OBRANY	
	
P R Ů K A Z vojenského důchodce	
Jméno, příjmení.....	
Datum narození	
Evidenční číslo:	
.....	
Ředitelka odboru pro válečné veterány Ing. Iveta HLÁSECKÁ	

Průkaz vojenského důchodce

2.2.1 Důchodci MO a jejich rozdělení do skupin

1. **důchodci – bývalí vojáci**, kteří jsou poživateli dávek důchodového pojištění vypláceného Vojenským úřadem sociálního zabezpečení (§ 59 odst. 3 zákona č. 221/1999 Sb.)
2. **důchodci rezortu obrany** – důchodci, kteří odešli do starobního či plného invalidního důchodu z Ministerstva obrany jako vojáci nebo občanští zaměstnanci (§ 3 odst. 3 vyhlášky Ministerstva financí č. 114/2002 Sb.)
3. **rehabilitovaní důchodci rezortu obrany** – osoby, které byly z politických důvodů propuštěny z armády a po roce 1989 byly mimosoudně rehabilitovány (normativní výnos MO č. 12/2004 Věstníku ve smyslu nařízení vlády č. 145/2004 Sb. a zákona č. 87/1991 Sb.)

Toto rozdělení osob má význam pro stanovení rozsahu jejich oprávnění. Níže uvedené benefity nejsou nárokové. Jejich rozsah je ovlivněn dostupnými finančními prostředky.

Ad 1) Ministerstvo obrany může **důchodcům – bývalým vojákům** poskytnout:

- poukaz na rekreaci v zařízeních VLRZ za zvýhodněných podmínek

- ubytování ve vojenských ubytovnách ve správě Armádní servisní příspěvkové organizace Praha za zvýhodněných cenových podmínek.

Ad 2) **Důchodci rezortu obrany** mohou požívat výhody z Fondu kulturních a sociálních potřeb MO, které jsou blíže vymezené v Kolektivní smlouvě 2012:

- příspěvky na závodní stravování (v rezortních stravovacích zařízeních)
- příspěvky na domácí a zahraniční rekreace (každý druhý rok)
- příspěvky na kulturu, tělovýchovu a sport
- dary při životních výročích
- sociální výpomoc.

Konkrétní výši prostředků na jednotlivé položky stanovuje ředitel OVV MO na základě vyčleněných prostředků na kalendářní rok. V současné době je OVV MO evidováno cca 17 000 důchodců rezortu obrany.

Ad 3) Benefity **rehabilitovaným důchodcům** rezortu obrany se poskytují v obdobném rozsahu jako důchodcům rezortu obrany. Příspěvky se však financují ze samostatné položky státního rozpočtu – kapitoly MO. V současné době je OVV MO evidováno cca 2 300 těchto důchodců.

2.2.2 Zvýhodnění poskytovaná vojenským důchodcům

Příspěvek na závodní stravování pro vojenské důchodce

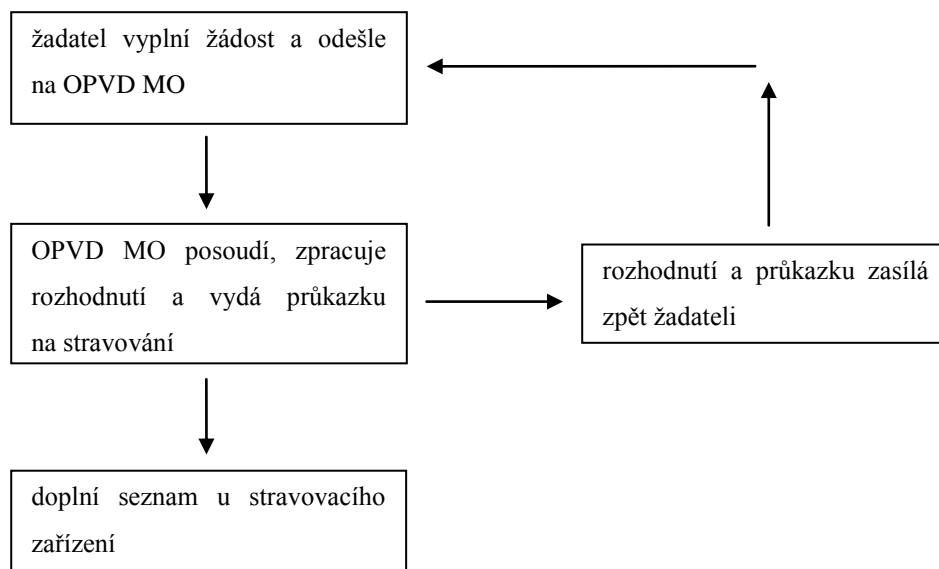
Důchodce resortu žádá o poskytnutí příspěvku na závodní stravování v souladu s ustanovením čl. 9 Přílohy č. 3 Kolektivní smlouvy 2012 vyhlášené ve Věstníku MO, ve znění pozdějších předpisů.

Rehabilitovaný důchodce žádá o poskytnutí tohoto příspěvku z rozpočtové kapitoly MO na podkladě NVMO č. 12/2004 Věstníku MO a potvrzuje svým podpisem, že mu nebyl poskytnut příspěvek na stravování z FKSP MO nebo jiného obdobného fondu.

Žadatel zašle OPVV – OPVD MO vyplněný tiskopis „Žádost o poskytnutí příspěvku na závodní stravování pro vojenské důchodce a válečné veterány“ ve vojenském stravovacím zařízení. Po schválení žádosti je zaslán žadateli průkaz ke stravování

s vyznačeným počtem dní k odběru stravy a místem stravovacího zařízení. Stravování je pak zajištěno od března do listopadu daného roku. Jeho platnost je 1 kalendářní rok.

Schéma postupu žadatele o příspěvek:

Příspěvek na kulturu, tělovýchovu a sport pro vojenské důchodce

Žadatel (za klub vojenských důchodců – předseda) zašle odboru pro válečné veterány – oddělení péče o vojenské důchodce MO „Žádost o příspěvek na kulturu, tělovýchovu a sport“. Nákup vstupenek je zajištěn OVV – OPVD MO a ty jsou následně zaslány poštou žadateli. Celková částka na jednotlivce nesmí přesáhnout 400,- Kč.

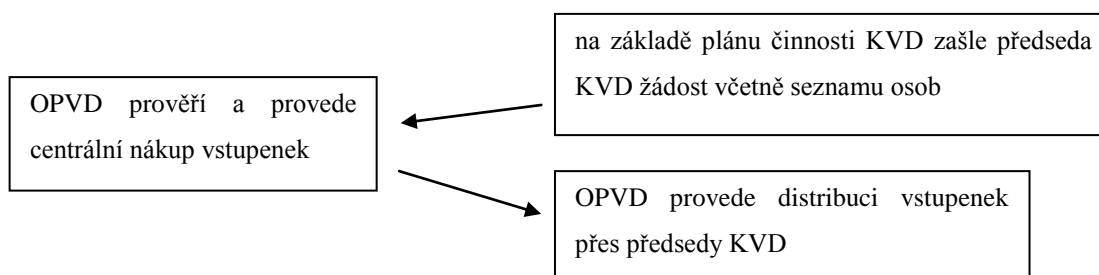
Jedná-li se o důchodce rezortu, žádost se podává v souladu s ustanovením čl. 11 Přílohy č. 3 Kolektivní smlouvy 2012 vyhlášené ve Věstníku MO, ve znění pozdějších předpisů.

Jedná-li se o rehabilitovaného důchodce, tak žádá o poskytnutí příspěvku z rozpočtové kapitoly MO, a to na podkladě NVMO č. 12/2004 Věstníku MO.

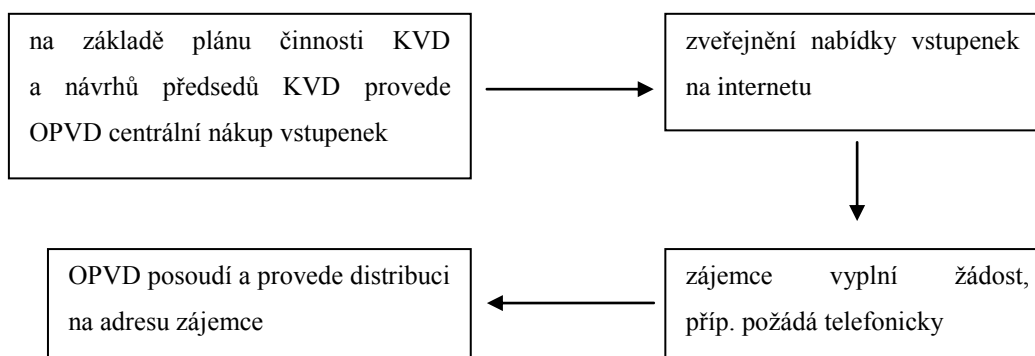
Podkladem pro využití příspěvku FKSP na kulturu, tělovýchovu a sport je zpracovaný plán činnosti Klubu vojenských důchodců (KVD) nebo Vojenského sdružení (VS). Na dary při životních výročích přispívá MO do výše 400,- Kč. Plán činnosti KVD nebo VS je nutné předložit vždy do 31. ledna daného roku na OPVD MO.

Schéma postupu žadatele o příspěvek:

a) vstupenky na konkrétní termín:

b) vstupenky bez konkrétního termínu (celoroční, plavenky):

Příspěvek na rekreaci vojenskému důchodci

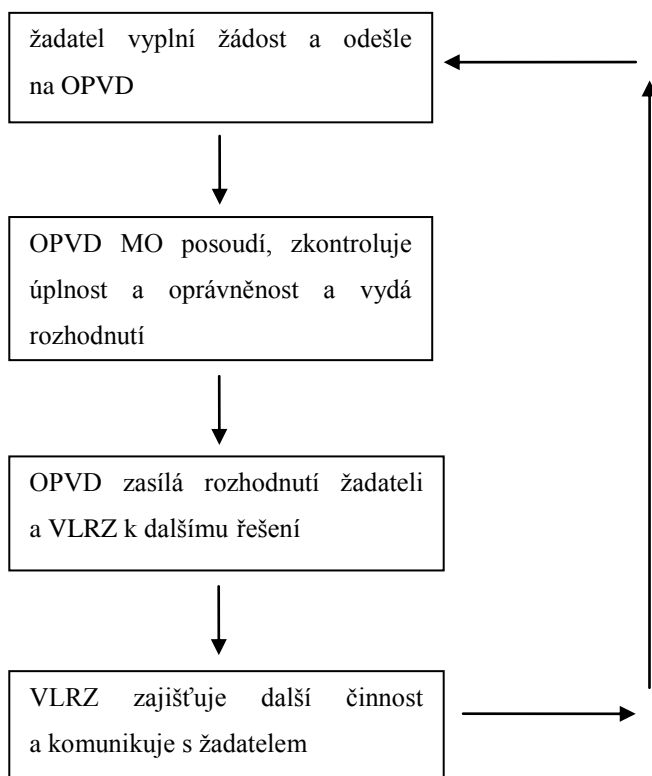
Jedná-li se o důchodce rezortu, podává se žádost o poskytnutí příspěvku na rekreaci, kterou se rozumí rekreační pobyty, rehabilitace a zájezdy v tuzemsku i v zahraničí, v souladu s ustanovením čl. 10 Přílohy č. 3 Kolektivní smlouvy 2012 vyhlášené ve Věstníku MO, ve znění pozdějších předpisů.

Jedná-li se o rehabilitovaného důchodce, žádá o poskytnutí příspěvku z rozpočtové kapitoly MO, a to na podkladě NVMO č. 12/2004 Věstníku MO.

Žadatel si vybere v pojištěné cestovní kanceláři (agentuře) domácí nebo zahraniční rekreaci, rehabilitaci či zájezd. Poté zašle OVV – OPVD MO „Žádost o poskytnutí příspěvku na rekreaci“. Po přiznání výše příspěvku je žádost předána VLRZ, které zajistí rekreaci podle požadavku klienta, udržují s ním kontakt a poskytují mu základní informace k plánované rekreaci (zahájení a ukončení pobytu, ubytování, stravování, doprava, způsob platby za rekreaci apod.). Výše příspěvku může činit maximálně 4 000,- Kč za 2 roky.

Žádost je nutné zaslat nejméně 60 dnů předem. Příspěvek lze rovněž poskytnout na samoplátecký léčebný pobyt.

Schéma postupu žadatele o příspěvek:

Poukaz na domácí rekreace

VLRZ vydává za zvýhodněné ceny poukazy na domácí rekreaci (DR), které mohou být přiděleny také bývalým vojákům, kteří jsou poživateli dávek důchodového pojištění vyplácených Vojským úřadem sociálního zabezpečení Praha.

Žadatel zašle OVV – OPVD MO „Žádost o přidělení poukazu na domácí rekreaci“ na tiskopise VLRZ. Vyplněná, zkontrolovaná a potvrzená žádost je poté odeslána na VLRZ. Pokud vojenský důchodce nežádá o finanční příspěvek na rekreaci, platí za DR účastnický poplatek ve stejné výši, jaká je stanovena pro vojáky z povolání příloženou složenkou. O poukaz si žadatel může požádat na rok dopředu, a to od 1. listopadu daného roku. Pokud žadatel bude chtít příspěvek na DR, nezplatí účastnický poplatek příloženou složenkou, ale zašle na OVV – OPVD MO „Žádost o poskytnutí příspěvku na rekreaci“. Po schválení žádosti vydá OVV – OPVD MO oznámení o výši přiděleného příspěvku

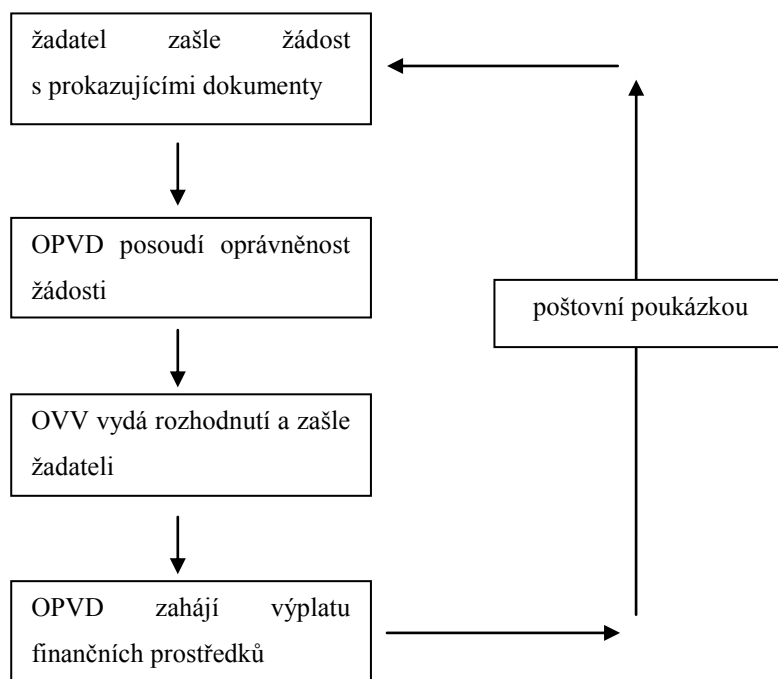
a odešle ho žadateli i na VLRZ, která s ním dále udržují kontakt a poskytují mu základní informace o ceně, způsobu platby a vlastní realizaci plánované domácí rekreace.

Jednorázová sociální výpomoc

Na základě ustanovení čl. 13 odst. 1 Přílohy č. 3 Kolektivní smlouvy 2012 vyhlášené ve Věstníku MO, ve znění pozdějších doplňků, může důchodce rezortu obrany žádat o jednorázovou sociální výpomoc při neočekávané ztrátě v rodině způsobené povodní, požárem nebo havárií v bytě nebo domě, povětrnostními vlivy nebo na další ztráty způsobené vyšší mocí. Jedná-li se o rehabilitovaného důchodce, žádá v souladu s NVMO č. 12/2004 Věstníku MO.

Žadatel zašle odboru pro válečné veterány – oddělení péče o vojenské důchodce MO vyplněný tiskopis „Žádost o poskytnutí jednorázové sociální výpomoci“ a současně zašle i doklady potvrzující vzniklou událost (protokol o zásahu hasičského sboru nebo policie ČR, zápis o pojistné události, fotodokumentaci, apod.). Vznikne-li u vojenského důchodce více případů, pro které lze jednorázovou sociální výpomoc poskytnout, může mu být v průběhu jednoho kalendářního roku poskytnuta výpomoc opakovaně, avšak maximálně do celkové výše 5 000,- Kč za rok. Po schválení žádosti je částka písemně oznámena žadateli a následně vyplacena poštovní poukázkou.

Schéma postupu žadatele o příspěvek:

2.3 Spolupráce Ministerstva obrany s občanskými sdruženími

Ministerstvo obrany spolupracuje s občanskými sdruženími, která ve svých řadách sdružují válečné veterány jak druhoválečné, tak i novodobé, a také s těmi, která jsou svojí činností blízka úkolům a poslání ministerstva obrany. Tato sdružení nejsou organizační součástí MO. Spolupráce s těmito sdruženími musí být založena na zásadách vzájemné prospěšnosti, důvěry a úcty a na zásadě vzájemného nezasahování a nevměšování do vnitřních poměrů ministerstva nebo sdružení.

Hlavními oblastmi spolupráce mezi MO a sdruženími jsou:

- součinnost při prosazování společenské vážnosti ozbrojených sil a prestiže vojenského povolání
- posilování branného vědomí a odpovědnosti za obranu
- utváření hrdosti a vojenské tradice a na tradice jednotlivých útvarů
- branné a technické činnosti
- sportovní a kulturní aktivity
- prevence sociálně nežádoucích jevů
- překonávání potíží vojáků z povolání a jejich rodin při vyslání a návratu ze zahraničních misí.

Formy spolupráce mezi MO a občanskými sdruženími:

- vzájemné poskytování informací
- konzultace
- příprava a spoluorganizování přednášek, seminářů, školení, konferencí, shromáždění
- organizace významných armádních a společenských akcí
- návštěvy sportovních a kulturních pořadů, organizace kulturních vystoupení.

Možnosti spolupráce s občanskými sdruženími a okruh spolupracujících občanských sdružení vymezuje dokument „Pomůcka – Občanská sdružení a organizace spolupracující s MO ČR“, která je každý rok aktualizována. Finanční podporu sdružení ze strany MO je možné realizovat pouze formou poskytnutí dotace na základě zvláštního předpisu.

Zásady pro poskytování nebytových prostorů pro činnost jednotlivých sdružení řeší „Nařízení NGŠ AČR k poskytování prostor pro činnost sdružení a úhrad nákladů spojených s jejich užíváním“, čj. 930998/2002-1304. Podle tohoto nařízení v souladu s ustanovením § 4 písm. b zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ministerstvo obrany umožňuje občanským sdružením, která asociují válečné veterány, bezplatné využívání objektů, s nimiž hospodaří MO a právnické osoby jím zřízené k provozování schůzové činnosti nebo pořádání kulturních a společenských akcí. Za užívání těchto objektů oprávněnými sdruženími se v tomto případě v souladu se zákonem o válečných veteránech, nepovažuje úhrada nájemného ani nákladů spojených s užíváním místností, tzn. úhrada za energie, vodu, služby atd.

2.3.1 Občanská sdružení sdružující válečné veterány

Československá obec legionářská (ČsOL)

Sdružuje bývalé vojáky Československé zahraniční armády z doby 2. světové války a taky novodobé válečné veterány. ČsOL přispívá k obnovení národní hrdosti, demokratických a bojových tradic v armádě, usiluje o zachování míru a bezpečnosti v souladu s Chartou Spojených národů a dodržování lidských práv a svobod. Spolupracuje s historickými ústavy, školami a jinými institucemi při zpracování dějin a jejich využití při výuce, napomáhá při obnově, zřizování a udržování památníků, čestných pohřebišť a jiných památných míst bojů českých vojáků a to jak v České republice, tak v zahraničí. Je členem Světové organizace válečných veteránů. Úzce spolupracuje a prohlubuje vztahy s AČR.

Sídlem organizace je Praha a má pobočky v jednotlivých krajích.

Předsedou je pplk. MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA

Sdružení válečných veteránů ČR

Organizace sdružuje osoby, které jsou válečným veteránem v duchu zákona č. 170/2002 Sb. Cílem sdružení je především trvalá péče o zdravotní a sociální potřeby válečných veteránů ČR. Aktivně se podílí na činnostech směřujících k šíření dobrého jména ČR, historie a úspěchů Československé armády, Armády České republiky a Policie ČR. Je členem Světové organizace válečných veteránů. Úzce spolupracuje s Československou obcí legionářskou.

Sídlem sdružení je Praha, pobočky má v jednotlivých krajích.

Předsedou je pplk. MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA

Český svaz bojovníků za svobodu (ČSBS)

Organizace sdružuje účastníky národního boje za svobodu, samostatnost a demokracii, včetně pozůstalých a rodinných příslušníků. Jejím posláním je přispívat k rozvoji ČR v duchu demokratických a humanitních tradic, uchovat historickou paměť národa, vést k úctě, národní hrdosti a dějinám mládež a střední generaci. Ve struktuře členské základny jsou zahraniční vojáci, domácí i zahraniční odboj, partyzáni, účastníci Slovenského národního povstání, pozůstalí, vdovy, Sdružení osvobozených politických vězňů a pozůstalých, Sdružení domácího odboje a partyzánů, Sdružení českého národního povstání.

Sídlem sdružení je Praha a v jednotlivých krajích má své pobočky.

Předsedou je plk. v.v. Ing. Jaroslav Vodička.

Sdružení zahraničních letců 1939 – 1945 (SZL 39-45)

Sdružuje zahraniční letce RAF a jejich pozůstalé. Hlavní činností je sociální oblast, výchova mladé generace k vlastenectví pomocí besed na školách všech stupňů.

Předsedou je brig.gen. Miroslav Štandera (Čestná předsedkyně Vlasta Šišková).

Sdružení zahraničních letců – východ (SZL-V)

Sdružuje zahraniční letce z východu a jejich pozůstalé. Hlavní činností je sociální oblast, výchova mladé generace k vlastenectví pomocí besed a výstav na školách všech stupňů.

Předsedou je plk. v.v. Ludevít Štefka.

Zpravodajská brigáda – vojenská odbojová skupina (ZB-VOS)

Je organizací příslušníků vojenské odbojové skupiny z let 1939 – 1945. Smyslem této organizace je uchovat tradice domácího odboje. Úkolem je seznamovat mládež s činností a významem odbojových organizací.

Předsedou je plk. v.v. Luděk Pícha.

2.3.2 Občanská sdružení blízká svou činností MO

Občanským sdružením blízkým svou činností Ministerstvu obrany může MO poskytnout užívání místností (bez úhrady nájemného) zejména pro schůzovou činnost, kulturní a společenské akce, sportovní a tělovýchovnou činnost pouze za úhradu nákladů spojených s užíváním místností (spotřebované energie, vody, poskytnuté služby atd.).

Vojenské sdružení rehabilitovaných

Sdružuje bývalé vojáky, kteří byli v letech 1948 – 1989 z politických důvodů postiženi nebo pronásledováni a následně rehabilitováni podle zákona č. 87/1991 Sb., nebo zákona č. 11/1990 Sb. Ve své činnosti usiluje o spolupráci s rezortem obrany. Hájí a aktivně prosazuje zájmy svých členů před státními a nestátními orgány a organizacemi. Podílí se na výchovné a vzdělávací činnosti příslušníků ozbrojených sil. Pomáhá při výchově mladé generace k vlastenectví a mravnosti.

Svaz důstojníků a praporčíků AČR

Svaz důstojníků a praporčíků AČR sdružuje vojáky všech druhů zbraní a služeb v činné službě, v záloze i ve výslužbě, jakož i jejich rodinné příslušníky a i právnické osoby, tj. občanská sdružení pracovníků civilní ochrany. Svaz veřejně prosazuje a hájí sociální, kulturní a humanitární zájmy svých členů, vychovává k úctě ke slavným tradicím našeho státu a ozbrojených sil, vede členy k důstojné reprezentaci svého vojenského stavu rozumným využíváním volného času v oblasti kultury, akcemi, které vychovávají k vlastenectví a vysokým morálním zásadám, rozšiřuje vojenské odborné znalosti.

Svaz vojenských veteránů ČR

Sdružuje bývalé vojáky z povolání a občanské zaměstnance rezortu MO, kteří mají charakter „vojenského důchodce“ a důstojníky a praporčíky v záloze, kteří pobírají výsluhový příspěvek. Cílem svazu je umožnit svým členům pravidelné setkávání na společenských akcích v oblasti kultury, sportu, vzdělávání a při dalších zájmových činnostech; veřejně prosazovat a hájit sociální a kulturní zájmy svých členů, propagovat vojensko-historické tradice Armády ČR.

Klub vojenských výsadkových veteránů

Sdružuje vojenské veterány výsadkových jednotek ve výslužbě, záloze, v aktivní záloze a všechny příznivce vojenských výsadkových jednotek. Cíle činnosti klubu je dosahováno vnitřní klubovou činností členů klubu, pořádáním přednášek, besed, výstav i jiných

společenských akcí na veřejnosti a pro veřejnost. Členové klubu sbírají a shromažďují dokumenty a materiál vojenského i nevojenského charakteru dokumentující činnost výsadkových jednotek.

Další občanská sdružení spolupracující s MO:

- Česká a Slovenská obec dělostřelecká
- Sdružení přátel Vojenské zeměpisné služby
- Svaz civilní ochrany ČR
- Svaz letců ČR
- Svaz PTP – VTNP
- Svaz vojáků v záloze ČR
- Svaz vojáků z povolání AČR
- Unie armádních sportovních klubů
- Konfederace politických vězňů ČR
- Vojenská sekce Konfederace politických vězňů ČR
- Vojenský klub myslivosti
- Asociace záložních brigád, o.s.
- Společnost Ludvíka Svobody
- ASOCIACE „Vojáci společně“ (AVS)
- Klub generálů České republiky.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ

Cílem bakalářské práce je zmapovat množství a kvalitu péče poskytované ministerstvem obrany seniorům, kteří sloužili u armády nebo byli občanskými zaměstnanci, bez ohledu na to, zda jsou či nejsou válečnými veterány. Rozdělení seniorů dle významu pro stanovení rozsahu jejich oprávnění využívání sociálních výhod jsem provedl v první části mé práce. Výzkum je zaměřen především na zjištění čerpání benefitů, jako jsou: cenově výhodné stravování ve vojenských stravovacích zařízeních, čerpání příspěvků na domácí či zahraniční rekreace a lázně, čerpání příspěvků na kulturu a sport a další. Péčí o seniory ministerstva obrany je pověřen Odbor pro válečné veterány MO, který se stará o všechny kategorie vojenských seniorů.

Avšak až do 31. prosince 2013 tuto úlohu zastávala Krajská vojenská velitelství. Ta měla za úkol objednávat a zabezpečovat u VLRZ a soukromých cestovních kanceláří či cestovních agentur rekreační pobyty pro vojenské důchodce, na něž poskytovala příspěvky. Pořádala setkání ředitele KVV s jednotlivými Kluby vojenských důchodců, dále svolávala 2x ročně aktiv s předsedy jednotlivých klubů vojenských důchodců a vojenského sdružení rehabilitovaných za účelem stanovení rozpočtu na aktuální rok a stav jeho čerpání. Krajské vojenské velitelství v Brně evidovalo k 31. prosinci 2013 celkem 2 045 vojenských důchodců. (zdroj: KVV Brno)

V průběhu mého výzkumu jsem byl tedy přímo svědkem předávání veškerých povinností týkajících se péče o seniory MO z Krajských vojenských velitelství do gesce Odboru pro válečné veterány MO, potažmo Oddělení péče o vojenské důchodce. Abych byl do celé organizace této centralizace lépe zasvěcen, zúčastnil jsem se proto v listopadu 2013 konference na KVV Brno, kam členové Odboru pro válečné veterány MO pozvali předsedy klubů vojenských důchodců Jihomoravského kraje, aby zde vysvětlili svůj záměr budoucí spolupráce. Předsedové KVD zprvu nereagovali vůbec kladně, a to především z důvodu vzdálenosti našeho kraje a Prahy. Dozvěděli se také, že kraje Jihomoravský, Olomoucký, Moravskoslezský, Zlínský a Vysočinu bude mít na starosti pouze jedna pracovnice oddělení péče o vojenské důchodce MO. Součástí mého šetření tedy bude také otázka, jak funguje nově vzniknuvší spolupráce na úrovni Ministerstva obrany ČR a Klubu vojenských důchodců.

3.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Respondenty pro svůj výzkum jsem oslovil prostřednictvím předsedy Klubu vojenských důchodců Vyškov. Klub vojenských důchodců Vyškov je zájmovou organizací sdružující vojenské důchodce a důchodce, bývalé občanské zaměstnance vojenské správy. Členství v KVD je dobrovolné. KVD Vyškov byl ustanoven 25. ledna 1995. Spolupracuje s ostatními vojenskými organizacemi v posádce Vyškov. Aktiv KVD volí ze svého středu výbor KVD na dobu 1 roku. Výbor volí předsedu a 2 místopředsedy. Nejvyšším orgánem KVD je shromáždění (aktiv), které schvaluje základní dokumenty pro existenci a činnost KVD. Výkonným orgánem je výbor KVD a je 15-ti členný. Statutárním orgánem je předseda, který jedná jménem organizace navenek. KVD Vyškov přispívá svojí činností k upevňování vzájemných vztahů a zachování trvalého vztahu k AČR. Spolupráce se realizuje především návštěvami, setkáními, přednáškami, besedami, exkurzemi, dříve i zájezdy, dále pak účastí na významných událostech, oslavách, vojenských ukázkách, sportovních akcích apod.

Klub vojenských důchodců Vyškov má v současné době 243 členů, z toho 154 mužů a 89 žen. Pro svůj výzkum jsem oslovil celkem 13 členů KVD Vyškov, z toho 6 žen a 7 mužů ve věkovém rozmezí 64 až 87 let.

Senior I:

věk: 79 let

pohlaví: muž

stav: ženatý

u armády jako voják z povolání: 44 let, jako občanský zaměstnanec: 4 roky

nejvyšší dosažená hodnost: plukovník

profese u AČR: vysokoškolský a středoškolský pedagog

bydliště / lokalita: Vyškov, sídliště Osvobození

Senior II:

věk: 74 let

pohlaví: žena

stav: rozvedená

u armády jako občanská zaměstnankyně: 43 let

profese u AČR: vysokoškolská pedagožka

bydliště / lokalita: Vyškov, Smetanovo nábřeží

Senior III:

věk: 67 let pohlaví: žena stav: rozvedená

u armády jako občanská zaměstnankyně: 34 let

profese u AČR: pracovnice pracoviště ochrany informací

bydliště / lokalita: Vyškov, sídliště Víta Nejedlého

Senior IV:

věk: 71 let pohlaví: žena stav: vdova

u armády jako občanská zaměstnankyně: 28 let

profese u AČR: referentka

bydliště / lokalita: Vyškov, sídliště Víta Nejedlého

Senior V:

věk: 74 let pohlaví: žena stav: vdova

u armády jako občanská zaměstnankyně: 13 let

profese u AČR: skladnice

bydliště / lokalita: Vyškov, sídliště Víta Nejedlého

Senior VI:

věk: 81 let pohlaví: muž stav: ženatý

u armády jako voják z povolání: 44 let

nejvyšší dosažená hodnost: plukovník

profese u AČR: vysokoškolský pedagog

bydliště / lokalita: Vyškov, Smetanovo nábřeží

Senior VII:

věk: 68 let pohlaví: muž stav: ženatý

u armády jako voják z povolání: 39 let, jako občanský zaměstnanec: 4 roky

nejvyšší dosažená hodnost: plukovník

profese u AČR: vysokoškolský pedagog, vedoucí katedry

bydliště / lokalita: Vyškov, sídliště Víta Nejedlého

Senior VIII:

věk: 85 let pohlaví: muž stav: ženatý

u armády jako voják z povolání: 40 let

nejvyšší dosažená hodnost: podplukovník

profese u AČR: náčelník tělesné přípravy, vysokoškolský pedagog

bydliště / lokalita: Vyškov, Hraničky

Senior IX (není oficiálním členem KVD Vyškov - dobrovolník):

věk: 64 let pohlaví: muž stav: ženatý

u armády jako voják z povolání: 38 let, jako občanský zaměstnanec: 2 roky

nejvyšší dosažená hodnost: plukovník

profese u AČR: vysokoškolský pedagog

bydliště / lokalita: Vyškov, sídliště Víta Nejedlého

Senior X:

věk: 87 let pohlaví: muž stav: ženatý

u armády jako voják z povolání: 39 let, jako občanský zaměstnanec: 3 roky

nejvyšší dosažená hodnost: podplukovník

profese u AČR: velitelské funkce, vysokoškolský pedagog

bydliště / lokalita: Vyškov, sídliště Víta Nejedlého

Senior XI:

věk: 75 let pohlaví: žena stav: vdaná

u armády jako občanská zaměstnankyně: 40 roků

profese u AČR: technička správy budov

bydliště / lokalita: Vyškov, sídliště Osvobození

Senior XII:

věk: 75 let pohlaví: muž stav: ženatý

u armády jako voják z povolání: 40 let

nejvyšší dosažená hodnost: plukovník

profese u AČR: vedoucí technického úseku

bydliště / lokalita: Vyškov, sídliště Osvobození

Senior XIII:

věk: 69 let

pohlaví: žena

stav: vdaná

u armády jako občanská zaměstnankyně: 39 let

profese u AČR: účetní

bydliště / lokalita: Vyškov, sídliště Víta Nejedlého

3.2 Metody výzkumu a výzkumné otázky

Cílem empirického výzkumu je zjistit množství a kvalitu sociálních výhod poskytovaných Ministerstvem obrany ČR využívaných cílovou skupinou – členy Klubu vojenských důchodců Vyškov.

Empirické šetření bylo provedeno metodou kvalitativního výzkumu, a to formou polostrukturovaných rozhovorů. Rozhovory s respondenty probíhaly anonymně a individuálně v areálu Velitelství výcviku – vojenské akademii ve Vyškově. Jeden rozhovor byl uskutečněn v kanceláři předsedy KVD Vyškov, další tři v příjemném prostředí Praporčického klubu, který sousedí s jídelnou vojenského stravovacího zařízení, a devět rozhovorů s vojenskými seniory jsem provedl v zasedací místnosti Vojenského klubu Vyškov, který bývá využíván pro zasedání výboru KVD Vyškov.

Rozhovory byly vedeny neformálně, respondenti odpovídali na předem připravené výzkumné otázky, které dávali prostor pro vyjádření názorů a pocitů. Respondenti byli cestou předsedy KVD předběžně seznámeni s obsahem mých otázek. Všichni souhlasili s pořízením audio záznamu na diktafon. Předseda KVD Vyškov netrval na anonymitě, jeho otevřený a upřímný výklad mi přinesl mnoho cenných informací, a to jak ve vztahu k institucím, se kterými spolupracuje, tak ve vztahu se členy klubu.

Výzkumné šetření se seniory Klubu vojenských důchodců Vyškov probíhalo v průběhu ledna a února 2014. Jednotlivé rozhovory probíhali v rozmezí 30 až 60 minut.

Mojí základní výzkumnou otázkou je: Poskytuje ministerstvo obrany dostačující péči vojenským důchodcům?

Tuto otázku jsem rozčlenil na následující pracovní otázky, které jsem položil respondentům:

1. Využíváte výhody poskytované MO?
2. Jaké výhody čerpáte?
3. Jste spokojeni s množstvím a kvalitou těchto benefitů?
4. Jak byste srovnali množství a kvalitu poskytovaných výhod v rozmezí několika let?
5. Co vám přináší členství v Klubu vojenských důchodců?

K testování jsem stanovil následující hypotézy:

1. Většina seniorů pracujících dříve u Armády ČR se sdružuje v klubech vojenských důchodců, jejichž prostřednictvím čerpá sociální výhody poskytované Ministerstvem obrany ČR.
2. Lze předpokládat, že objem finančních prostředků na zajištění příspěvků vojenským klubům stagnuje či klesá, proto sdružování senioři podnikají méně společných aktivit.
3. Senioři Vojenského klubu důchodců Vyškov čerpají bezezbytku a rádi nabízené sociální výhody.

3.3 Interpretace zjištěných výsledků

Senior I

Odpověď na otázku č. 1

„Ano, samozřejmě. Největší výhodou je totiž to, že nám, členům KVD, velitel posádky Vyškov vychází maximálně vstříc. Máme zde v kasárnách ve Společenském klubu vyčleněnu zasedací místnost a já, jako předseda, mám dokonce vlastní kancelář. Mám tam vojenskou telefonní linku, takže když někdo potřebuje například zavolat na Volarézu kvůli rekreaci, tak se zastaví za mnou a může zdarma volat, jak dlouho potřebuje. A taky nás velitel zve na různá vojenská zaměstnání, jako je například výcvik přežití civilních zaměstnanců NATO, výcvik MUSADO, výcvik na horolezecké stěně Jakub atd. Jako pro bývalé zaměstnance armády je to pro nás moc zajímavé a vždycky se moc těšíme

na další návštěvu. Pořád nás to zajímá. Přece jen, ve všem je vidět pokrok a za nás nebyla taková výstroj a vybavení jako mají profesionálové dnes. Díky veliteli posádky jsem mohl před třemi léty ve Vyškově založit Akademii 3. věku. Scházíme se každou poslední středu v měsíci právě v zasedací místnosti Společenského klubu v kasárnách Dědice a přednáší nám zdarma z větší části právě profesionálové místní posádky. Zprvu byli posluchači pouze členové KVD, ale jakmile jsem zveřejnil upoutávku v regionálním televizním vysílání, máme kapacitu maximálně naplněnu, ba některé zájemce jsem bohužel musel odmítnout. Akademie 3. věku ukončí svou činnost v červnu tohoto roku. Už dnes ale plánujeme 2. cyklus, který by měl začít v září 2014. Víte, ono za poslední roky bylo zrušeno mnoho vojenských posádek, jako například Mikulov a Hodonín. Kolegové a kamarádi z těchto měst jsou proti nám v ohromné nevýhodě, hlavně proto, že nemají kam chodit na obědy. Troufám si říct, že největší výhodou jsou právě levné obědy.“

Odpověď na otázku č. 2

„Já především využívám možnosti stravování, tedy chodím do kasáren do jídelny na obědy. Je to k nezaplacení. Kde jinde dostanete kvalitní dobrý oběd za 33,- nebo trojku za 28,- Kč! No a potom taky jezdívám na rekreace po naší republice, byl jsem téměř ve všech rekreačních zařízeních, od Karlových Varů, přes Bedřichov, Měřín, Lipno, až po Ovčárnu a Vranov. Na tento rok už mám poukaz na domácí rekreaci do hotelu Albatros do Jeseníků. Když si zažádáte o poukaz a je vám lhostejný termín i místo, tak vždycky něco dostanete, a mě je to jedno, kdy a kam. Co se týká jednorázového sociálního příspěvku, tak ten jsme ještě nikdo z nás nebyli nuceni využít.“

Odpověď na otázku č. 3

„Obědy jsou výborné a rekreace také. Myslím, že výhody jako máme my má málokdo a moc si toho vážím.“

Odpověď na otázku č. 4

„No samozřejmě už toho nepodnikáme tolik jako dřív. Když jsme patřili pod KVV Brno, tak jsme jezdili 4x ročně do divadla. Nebyl pro ně problém nám zajistit a zaplatit autobus. Ve spolupráci s KVD Blansko a Bučovice jsme organizovali každoročně sportovní den, na který nám KVV také přispívalo. Nebo jsme dvakrát do roka pořádali střeleckou soutěž a pronájem střílnic nám hradilo také KVV. Víte, někteří z nás to nechtějí pochopit, ale já respektuji a chápu, že finance jsou potřeba především pro jiné věci. Nemusí se mi to líbit, ale je to tak.“

Odpověď na otázku č. 5

„Uspokojení, jednoznačně. Jsem mezi lidmi, musím komunikovat a nějakým způsobem vystupovat. Snažím se nezblbnout. Koneckonců na letošní rok máme v plánu, na vlastní náklady, 22 výletů turistického kroužku, a to jednodenní i vícedenní i sportovní akce dle zájmu jako tenis a plavání. Co se týká kultury, plánujeme vyčerpat příspěvek 400,- Kč na osobu na rok dle zájmu, pravděpodobně zajdeme hromadně na představení pořádané Městským kulturním střediskem Vyškov. V letošním roce jsem také vyřídil stravování ve vojenském stravovacím zařízení pro asi 50 našich členů a zaslal jsem dle zájmu na OVV MO žádosti o příspěvek na rekreace pro rok 2014.“

Senior II

Odpověď na otázku č. 1

„Ano, využívám.“

Odpověď na otázku č. 2

„Chodím do kasáren na obědy. To je velká výhoda. Na oběd jedu autobusem IDS a zpátky chodím pěšky asi tři kilometry, snažím se dělat také něco pro zdraví. Dříve každý rok, později ob rok čerpám příspěvek na rekreace. Už dvaadvacet let jezdíme s kamarádkou po světě. Letos jsem si zažádala o příspěvek na rekreaci do Černé Hory.“

Odpověď na otázku č. 3

„S jídlem jsem maximálně spokojená. Za dobu svého pedagogického působení jsem nenarazila na tak dobrou kuchyni jako je tady ve Vyškově.“

Odpověď na otázku č. 4

„Dříve nám armáda zajišťovala bez problémů dopravu, ať to byl vojenský autobus nebo pronájem, a tak jsme mohli pořádat různé zájezdy. Nebo jsme hromadně jezdili do divadla. To už dnes není. Co se týká vstupenek a plavenek, tak je situace momentálně nepřehledná a komplikovaná, alespoň pro mě. Musíme to prý asi nalepit a poslat do Prahy k proplacení.“

Odpověď na otázku č. 5

„Mně by chyběl ten kontakt s lidmi. Baví mě plánovat, zařizovat a organizovat zájezdy. Dříve jsme jezdili i třikrát ročně, nyní se už dva roky zájezdy nedělají, protože nám už na to armáda nepřispívá.“

Senior III

Odpověď na otázku č. 1

„Ano, využívám.“

Odpověď na otázku č. 2

„Chodím na obědy, mám to z domu kousek cesty. Nic jiného nevyžívám.“

Odpověď na otázku č. 3

„Obědy jsou vynikající. Odebíráme je za stejnou cenu jako vojáci z povolání a výběr je z pěti jídel. Pro srovnání ve škole na sídlišti jsou obědy o deset korun dražší, pouze do nosiče a bez možnosti výběru.“

Odpověď na otázku č. 5

„Hlavně se ráda setkávám s lidmi. Tím, že jsem s nimi neustále ve styku, tak neztrácím takový ten všeobecný přehled.“

Senior IV

Odpověď na otázku č. 1

„Momentálně ne.“

Odpověď na otázku č. 2

„Dříve jsem jezdila s KVD do divadla do Brna, to bylo moc fajn. Teď už se hromadně nejezdí. Jinak nic nečerpám ani jsem nečerpala. Na obědy nechodím, protože mám doma manžela, kterému vařím dietu, tak jíme spolu. Raději než na dovolenou si jdu na svou zahrádku, to mi stačí.“

Odpověď na otázku č. 3

„Myslím, že výhod máme dostatek, ale já to prostě nevyžívám.“

Odpověď na otázku č. 5

„Ráda jsem s KVD Vyškov jezdila do divadla. Jsem v turistickém kroužku, jezdíme hodně vlakem a autobusem na výlety, ale to si všechno hradíme sami. Jsme dobrá parta, povykládáme si, zavzpomínáme a tak.“

Senior V

Odpověď na otázku č. 1

„Ano, některé využívám.“

Odpověď na otázku č. 2

„Já chodím na obědy, scházíme se tam s přáteli. Někdy se nám oběd protáhne i na hodinu. Dříve jsem využívala i vstupenky do divadla a plavanky. Na rekreaci jsem příspěvek nikdy nečerpala.“

Odpověď na otázku č. 3

„Cena i kvalita obědů jsou velice dobré.“

Odpověď na otázku č. 4

„Jezdili jsme na zájezdy a do divadla, to už teď nebude.“

Odpověď na otázku č. 5

„Ráda se scházím s bývalými kolegy. Jezdíme společně na různé výlety, naposledy jsme byli na prohlídce v Pastoračním centru v Lulči. Vojáci nás berou do výcvikového prostoru na ukázky, například s bojovými vozidly Pandur, účastnili jsme se i přednášky na téma „Výcvik do zahraničních misí“, to bylo velice zajímavé.“

Senior VI

Odpověď na otázku č. 1

„Ano, využívám, teď už méně, ale využívám.“

Odpověď na otázku č. 2

„Ze začátku jsem jezdil na rekreace, teď už jsem starý, už nikam nejezdím. Taky jsem třikrát čerpal příspěvek na lázně. Co mě manželka onemocněla, tak jsem začal před dvěma

roky chodit na obědy. Beru si to do nosiče, jedu domů autobusem a nemusím to ani ohřívat.“

Odpověď na otázku č. 3

„Já se zajímám o astrologii, a že nám tak dobře vaří, tak jsem nabídl panu kuchaři, že mu za odměnu sestavím horoskop.“

Odpověď na otázku č. 4

„No jo, není už na nás tolik peněz, ale to nevadí. Dřív jsme jezdili na zájezdy a do divadla, teď už se nejezdí.“

Odpověď na otázku č. 5

„Jsem členem od začátku. Chodil jsem na různé akce, do divadla a tak. Taky jsem to dříve natáčel na kameru.“

Senior VII

Odpověď na otázku č. 1

„Ano, prakticky čerpám jen jednu z výhod.“

Odpověď na otázku č. 2

„Docházím si do kasáren na obědy. To je obrovská výhoda, jednak že tu dobře a levně vaří a taky vedeme s přáteli kolikrát i dlouhé hovory. Bydlím hned u kasáren, takže to mám opravdu blízko. Letos jsem si poprvé požádal o příspěvek na rekreaci.“

Odpověď na otázku č. 3

„Kvituji cenu obědů. Poukazy od VLRZ nevyužívám, rád jezdím na vlastní rekreaci, na kolo a se psem.“

Odpověď na otázku č. 4

„Nemohu srovnávat. Jsem v klubu poměrně nováček. Jsem poměrně dobře zajištěný a ještě hodně aktivní, takže nejsem na žádných výhodách závislý.“

Odpověď na otázku č. 5

„Rád se setkávám se starými známými a bývalými spolupracovníky. To je hlavní důvod, proč jsem se stal členem KVD Vyškov.“

Senior VIII

Odpověď na otázku č. 1

„Ano.“

Odpověď na otázku č. 2

„Já využívám ty obědy. Na rekreace nejezdím, protože nás berou na zahraniční dovolené naše děti. Mám dceru a vnučku v Rakousku, tak nejčastěji jezdíme tam.“

Odpověď na otázku č. 3

„Stravování je výborné. Výborně vaří. Výhodou je i to, že si můžeme vybrat a narazit jídlo dopředu, ale také si můžeme vybrat až v ten den. Manželka má nemocná kolena, tak ji šetřím. Já jezdím na obědy autobusem a zpátky když je pěkně, tak se projdu procházkou.“

Odpověď na otázku č. 4

„Vždycky jsme jezdívali do divadla, to už teď skončilo.“

Odpověď na otázku č. 5

„Já jsem rád mezi lidmi. Chodím také do Brna na Akademii třetího věku. Celý život jsem učil, chodil po školách a tak už mám takový návyk. Chci prostě svůj volný čas trávit příjemně, a to pro mě znamená být v kolektivu milých a vzdělaných lidí. Člověk se musí udržovat i po té duševní stránce.“

Senior IX

Odpověď na otázku č. 1

„Ne, nevyžívám žádných výhod, které poskytuje MO. Přestože jsem pracoval u armády čtyřicet let, nejsem vojenským důchodcem. Odešel jsem z rezortu obrany dva roky před přiznáním nároku na starobní důchod, i když jsem věděl, že přijdu o odchodné a statut vojenského důchodce. Šlo tehdy o to, že Vysoká vojenská škola pozemního vojska se slučovala s Vojenskou akademií v Brně, a i když jsem místo na novém pracovišti v Brně měl, po pár měsících jsem zjistil, že mě nebaví práce v tomto novém kolektivu a na vlastní žádost jsem odešel.“

Odpověď na otázku č. 5

„Nejsem vojenským důchodcem dle zákona, ale cítím se jím být. Na armádu jsem nezanevřel. Bydlím vedle kasáren a tak jsem čas od času zašel na veřejně přístupný Společenský klub, do knihovny, na divadelní představení nebo do kina. A protože se tu s lidmi znám a mám čas, tak jsem lidem ze Společenského klubu občas s něčím pomohl a vlastně jsem se stal takovým neplaceným členem. A právě v těchto prostorách se schází i KVD Vyškov a já jsem se tak samovolně stal i jejich neformálním členem. A dnes, dalo by se říct jako dobrovolník, vedu velmi úspěšný turistický kroužek KVD Vyškov. Jsem za to rád a dělám to rád. Nechci upadnout do nějakého každodenního stereotypu a stát se nevrlym a neaktivním důchodcem.“

Senior X

Odpověď na otázku č. 1

„Ano.“

Odpověď na otázku č. 2

„Využívám stravování, na letošek máme přislíbeno 220 obědů za rok po 33,- Kč, což je výborné. To máme obrovskou výhodu oproti kolegům, co jim zrušili posádky. Co jsme s manželkou v důchodu, tak jsme párkrát dostali poukaz na domácí rekreaci, na to jsme dostali i finanční příspěvek. A taky jsme dostali příspěvek na lázně, to jsme byli tehdy v Luhačovicích.“

Odpověď na otázku č. 3

„Kvalita stravy je vynikající. Zaprvé máme ohromný výběr a zadruhé je kvalita výborná.“

Odpověď na otázku č. 4

„Jezdili jsme na zájezdy, do hradů, zámků, do muzeí. Proplácela nám to OVS potom KVV. Pořádali jsme taky tenisové a střelecké turnaje, jezdili do divadla až čtyřikrát za rok. Taky jsme chodili na bazén a do sauny. Ale před třemi léty přišly škrty a dnes už na to nejsou peníze. Přesto všechno jsme rádi za to, co nám rezort dává.“

Odpověď na otázku č. 5

„Já jsem KVD Vyškov zakládal. Dává mi to, že se setkávám se známými lidmi a díky turistickému kroužku poznáváme naši republiku. Teď už děláme jen vycházky po okolí,

ale dřív jsme jezdili až do Krkonoš, do Beskyd, no prostě napříč republikou. Udržuje mě to ve formě. Máme skvělého předsedu, věnuje nám mnoho svého času.“

Senior XI

Odpověď na otázku č. 1

„Ano.“

Odpověď na otázku č. 2

„Docházím do kasáren na obědy. To nikde nemají, myslím veliký výběr a nízká cena.“

Odpověď na otázku č. 3

„No tak obědy jsou úžasné, opravdu dobře vaří.“

Odpověď na otázku č. 4

„Vím, že se dříve jezdilo na zájezdy a za kulturou. Dnes je to komplikovanější, co se týká proplacení třeba divadla, protože se to nějak musí posílat do Prahy.“

Odpověď na otázku č. 5

„Hlavně jsem ráda, že jsem neztratila kontakt s bývalými kolegy a přáteli a můžeme se scházet dál i jako důchodci. A protože máme takového aktivního předsedu, tak se pořád něco organizuje a alespoň se nenudíme a máme určité zpestření.“

Senior XII

Odpověď na otázku č. 1

„Ano, některých výhod využívám.“

Odpověď na otázku č. 2

„Především chodím na obědy, fantastická je ta pestrost. Kdyby si člověk měl vařit doma, tak si uvaří jedno jídlo na několik dní, takhle máme každý den něco jiného. Máme tu výhodu, že jsme z města, kde ještě nebyla zrušená vojenská posádka.“

Odpověď na otázku č. 3

„Jsem moc spokojený, hlavně s těmi obědy. Určitě je to výhoda být tím vojenským důchodcem.“

Odpověď na otázku č. 4

„V průběhu let se mohly na rekreace čerpat různé částky v různém časovém rozmezí. Potom přišla doba, kdy jsme si mohli vybrat, jestli budeme chodit na obědy nebo pojedeme ten rok na dotovanou rekreaci. Tak se to pořád mění. Přesto je fajn, že na nás armáda pořád myslí a něco nám nabízí. Letos, co jsme pod Prahou, tak nám řekli, že můžeme mít jak obědy, tak příspěvek na rekreaci.“

Odpověď na otázku č. 5

„Jsem členem KVD i s manželkou a jsme moc spokojení. Potkáváme se s přáteli, chodíme na různé akce, třeba i na ukázky výcviku a ta různě.“

Senior XIII

Odpověď na otázku č. 1

„Ano, využívám.“

Odpověď na otázku č. 2

„Chodím na obědy, to si opravdu všichni chválíme. Když se vrátím pár let nazpět, tak jsme hojně čerpali příspěvky na kulturu. To nám KVV nakoupilo vstupenky do Brna do divadla, nebo na různá představení do PDA ve Vyškově, anebo i jinam a to jsem tedy chodila a jezdila vždy, když na mě ta vstupenka vyšla. Příspěvek na rekreaci jsem čerpala zatím jen jednou.“

Odpověď na otázku č. 3

„Musím říct, že porce jsou velké, chutné a levné. Já tu porci ani celou naráz nesním, tak si třeba ve dvě hodiny ten oběd teprve dojím.“

Odpověď na otázku č. 4

„No musím říct, že tento rok, co jsme pod Prahou, tak nám zvýšili počet obědů na rok ze 150 na 220, což je úžasné. Dříve jsme začínali až od března a letos jsme mohli chodit už od ledna.“

Odpověď na otázku č. 5

„Členství mi přináší výhody jako obědy, kulturu, různé přednášky, výlety, nebo i ukázky ve výcvikovém prostoru.“

3.4 Vyhodnocení výzkumu

Členové Klubu vojenských důchodců Vyškov jsou nadmíru spokojeni s péčí, kterou jim poskytuje Ministerstvo obrany ČR. Za 20 let své činnosti byl KVD Vyškov řízen nejprve Okresní vojenskou správou ve Vyškově, později Krajským vojenským velitelstvím v Brně a v současnosti řídí jeho chod Oddělení péče o vojenské důchodce Odboru pro válečné veterány Ministerstva obrany ČR se sídlem v Praze. Předání veškeré agendy péče o vojenské důchodce do gesce MO s sebou zpočátku neslo mírné obavy o hladký průběh spolupráce a také v neposlední řadě o další finanční škrty. Během uplynulých tří měsíců jsem měl však možnost zjistit, že díky oboustrannému vstřícnému přístupu, dohodám a kompromisům tyto obavy nebyly naplněny. Některé výhody díky centralizovanému rozdělování financí zanikají, jako například proplácení autobusů na kulturní akce a zájezdy. Jiné výhody zase pro vojenské seniory posádky Vyškov vzrostly, a to množství poskytovaných obědů za sníženou cenu ze 150 na 220 za rok.

Veliké díky si z pohledu členů KVD Vyškov zaslouží současný i předchozí velitelé vyškovské posádky, kteří vycházeli a vychází potřebám KVD maximálně vstříc. Jedná se především o bezplatné užívání zasedací místnosti Společenského klubu v areálu kasáren a vyčlenění kanceláře s telefonní linkou pro předsedu KVD. Zasedací místnost je využívána ke schůzové činnosti a také se zde schází posluchači Akademie 3. věku. Velitel posádky Vyškov cestou svých podřízených zapůjčuje na přednášky také audiovizuální techniku.

Z provedeného výzkumného šetření vyplývá, že členové KVD Vyškov využívají rádi a hojně benefity poskytované Ministerstvem obrany ČR. To jim umožňuje především obětavá a časově náročná práce předsedy KVD Vyškov a členů výboru.

Stravování v místním vojenském stravovacím zařízení v areálu kasáren Dědice je dle respondentů bezkonkurenční, jak cenově, tak po stránce možnosti výběru i kvality. Vidí to jako nesmírnou výhodu. Uvědomují si, že kolegové a spolupracovníci, kteří žijí v jiných městech, kde byly dříve vojenské posádky a nyní již nejsou, jsou o tento typ výhody ochuzeni. Ve VSZ posádky Vyškov mají možnost odebírat až 220 obědů za rok, možnost výběru je z pěti jídel v cenovém rozpětí 28,- až 40,- Kč. Obědy mohou konzumovat v jídelně VSZ nebo si je mohou odnášet v nosičích domů. Na obědy chodí pěšky nebo jezdí integrovanou dopravou. Stravování ve VSZ berou také jako možnost sociálního kontaktu s bývalými kolegy a přáteli v jim velice známém sociálním prostředí.

Výše příspěvků na rekreace se v průběhu let měnila dle možností Ministerstva obrany ČR. Členové KVD Vyškov tyto příspěvky čerpají, někteří pravidelně, někteří nepravidelně, jiní vůbec. Čerpání těchto příspěvků nejčastěji závisí na zdravotním stavu seniorů, na možnostech cestovat se členy rodiny a domácími mazlíčky, a v neposlední řadě na tom, zda má senior vůbec chuť rekreovat se. Senioři k rekreaci využívají převážně tuzemská zařízení VLRZ, příspěvky však také čerpají na rekreace, rehabilitace či zájezdy organizované civilními cestovními kancelářemi a agenturami dle vlastního výběru. Někteří senioři se vyjádřili v tom smyslu, že příspěvek na rekreaci ještě nevyužili z důvodu jejich dobrého finančního stavu.

Členové KVD Vyškov si žádají o poukazy na domácí rekreace cestou VLRZ. Díky jejich časové nezávislosti a nenáročnosti jsou jejich požadavky vyřizovány kladně. V současné době mohou senioři MO využívat k rekreačním pobytům těchto tuzemských rekreačních zařízení: Bedřichov, Bedřichov – Malý Šišák, Měřín, Dyje – Vranov, Dyje – Bítov, Karlovy Vary – Bellevue, a lázeňských zařízení: Karlovy Vary – Chopin, Františkovy Lázně, Teplice a Jeseník. Senioři vzpomínají i na vojenská zařízení, která byla v průběhu minulých let armádou prodána, jako například Špičák a Lipno – Hůrka na Šumavě. Ti, kteří tato zařízení využívají, si je velice pochvalují a kvitují jejich modernizaci.

Čerpání příspěvku na kulturu (vstupenky a plavenky) bylo a je mezi členy KVD Vyškov velice oblíbené. Škrty finančních prostředků v této oblasti jsou pro ně za posledních pár let nejvíce citelné. Zatímco dříve jezdili až čtyřikrát ročně na představení do divadla v Brně a několikrát ročně na vícedenní zájezdy, v tomto roce jsou plánovaná dvě kulturní představení ve Vyškově. Dotované zájezdy nahrazuje kroužek turistiky, kde si účastníci hradí veškeré náklady sami. Dříve byl seniorům KVD cestou OVS či KVV pronajímán pro tyto účely autobus, což byla, dle jejich slov, ohromná výhoda. S omezeními možností čerpání finančních prostředků ve prospěch vojenských důchodců tato výhoda zanikla. O nákup permanentek a vstupenek na plavání v tomto roce zatím neprojevil zájem nikdo z KVD Vyškov. Stejně tak ještě nikdo ze členů KVD nebyl nucen požádat o jednorázový sociální příspěvek.

Na základě mnou stanovených hypotéz lze tedy konstatovat:

1. Ano, většina seniorů pracujících dříve u Armády ČR se sdružuje v klubech vojenských důchodců, jejichž prostřednictvím čerpá sociální výhody poskytované Ministerstvem obrany ČR.
2. Ano, objem finančních prostředků na zajištění příspěvků vojenským klubům stagnuje nebo klesá, a to v závislosti na druhu benefitu, proto sdružování senioři podnikají méně společných aktivit, na které jim MO ČR přispívá. Senioři přesto podnikají mnoho akcí, které si hradí sami nebo cestou sponzorů.
3. Ne, senioři Vojenského klubu důchodců Vyškov nečerpají bezezbytku nabízené sociální výhody. Někteří vojenští důchodci nemají potřebu využívat benefity od MO ČR, ať z důvodů osobních či finančních. Ano, vojenští důchodci, kteří výhody využívají, jsou s nimi nadměru spokojeni.

ZÁVĚR

Stárnutí a stáří jsou nedílnou součástí našeho života. Je jen na nás, zda podzim života prožijeme aktivně a optimisticky. Je samozřejmé, že s přibývajícím věkem přicházejí zdravotní obtíže, ty však můžeme větší či menší měrou ovlivnit naším životním stylem, stravovacími návyky, sociálními kontakty a duševním rozpoložením. Má-li být stáří radostné, je třeba začít se mu věnovat včas, abychom si uchovali co nejvíce duševních i fyzických sil. O své zdraví by měl každý pečovat soustavně po celý život.

Ministerstvo obrany ČR zabezpečuje péči o seniory rezortu MO prostřednictvím Oddělení péče o válečné veterány a Oddělení péče o vojenské důchodce. Jedná se o druh státní sociální péče, kde je účelem vytvořit předpoklady k tomu, aby se oprávněné osoby mohly bez problémů podílet na společenském životě a zachovali si již vytvořené společenské styky a zájmy. Ministerstvo obrany se snaží o zvyšování kvality života těchto seniorů, aby se lépe vyrovnaly s podmínkami života, které přináší proces stárnutí.

Z mého výzkumu vyplývá, že členové Klubu vojenských důchodců Vyškov jsou sociální skupinou seniorů, kteří v rámci svého oprávnění využívají péče Ministerstva obrany ČR. Členství v klubu jim přináší především výhodu sociální sounáležitosti. Je jim umožněno setkávat se při různých příležitostech se svými bývalými spolupracovníky v jim známém sociálním prostředí. Udržují se v rámci možností v dobré fyzické i psychické kondici. A navíc, jako bonus, jsou oprávněni čerpat benefity ke zlepšení úrovně kvality života.

S vojenskými seniory se setkávám dnes a denně. Uvědomuji si, že náš stát, potažmo Ministerstvo obrany, poskytuje válečným veteránům zaslouženou nadstandardní péči. Také výhody poskytované vojenským důchodcům nejsou zanedbatelné a u jiných seniorů běžné. Výzkum ukázal, že péče jim věnovaná není zbytečná. Za zamyšlení stojí úvaha, zda by takováto péče neměla být standardem pro všechny seniory. Vždyť úcta ke stáří je základním morálním předpokladem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Zákony:

- 1) Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání.
- 2) Zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích.
- 3) Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.
- 4) Zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech.
- 5) Zákon č. 262/2011 Sb., o účastnících boje a odporu proti komunismu.

Interní normativní akty a vojenské předpisy:

- 6) Rozkaz ministra obrany (RMO) č. 60/2010 Věstníku, Péče o důchodce v působnosti Ministerstva obrany.
- 7) Rozkaz ministra obrany (RMO) č. 43/2008 Věstníku, Poskytování příspěvku na stravování, lázeňskou péči a rekreační pobyty válečným veteránům - důchodcům z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany.
- 8) Rozkaz ministra obrany (RMO) č. 5/2006 Věstníku, Spolupráce s profesními sdruženími v působnosti Ministerstva obrany.
- 9) Normativní výnos Ministerstva obrany (NVMO) č. 12/2004 Věstníku, Poskytování příspěvku z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem.

Literatura:

- 10) DIENSTBIER, Z., Průvodce stárnutím aneb jak ho oddálit. Praha: Radix, spol. s r.o., 2009. 185 s. ISBN 978-80-86013-88-0.
- 11) HAŠKOVCOVÁ, H., Fenomén stáří. Praha: Panorama, 1990. 416 s. ISBN 80-7038-158-2.
- 12) HROZENSKÁ, M., DVOŘÁČKOVÁ, D., Sociální péče o seniory. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. 192 s. ISBN 978-80-247-4139-0.
- 13) MALÍKOVÁ, E., Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. 328 s. ISBN 978-80-247-3148-3.

- 14) MÜHLPACHR, P., Gerontopedagogika. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 203 s. ISBN 80-210-3345-2.
- 15) MÜHLPACHR, P., Schola Gerontologica. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 314 s. ISBN 80-210-3838-1.
- 16) MÜHLPACHR, P., BARGEL ml., M., Senioři z pohledu sociální pedagogiky. Brno: Institut mezioborových studií, 2011. 146 s. ISBN 978-80-87182-21-5.
- 17) PACOVSKÝ, V., O stárnutí a stáří. Praha: Avicenum, 1990. 135 s. ISBN 80-201-0076-8.
- 18) PICHAUD, C., THAREAUOVÁ, I., Soužití se staršími lidmi. Praha: Portál, s.r.o., 1998. 160 s. ISBN 80-7178-184-3.
- 19) POKORNÁ, A., Komunikace se seniory. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-3271-8.
- 20) SHEEHY, G., Průvodce dospělostí: šance a úskalí druhé poloviny života. Praha: Portál, s.r.o., 1999. 456 s. ISBN 80-7178-185-1.
- 21) VÁGNEROVÁ, M., Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří. Praha: Portál, s.r.o., 2000. 528 s. ISBN 80-7178-308-0.
- 22) VÁGNEROVÁ, M., Vývojová psychologie II, Dospělost a stáří. Praha: Karolinum, 2007. 461 s. ISBN 978-246-1318-5.
- 23) VAĎUROVÁ, H., MÜHLPACHR, P., Kvalita života – Teoretická a metodologická východiska. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 143 s. ISBN 80-210-3754-7.

Internetové zdroje:

- 24) <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ageismus>.
- 25) <http://cs.wikipedia.org/wiki/Autonomie>.
- 26) <http://cs.wikipedia.org/wiki/Gerontologie>.
- 27) www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/seniori.
- 28) www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/lide.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky
ČR	Česká republika
ČSBS	Český svaz bojovníků za svobodu
ČsOL	Československá obec legionářská
DD	Domov důchodců
DPVV	Domov péče o válečné veterány
DR	Domácí rekreace
FKSP	Fond sociálních a kulturních potřeb
ISD	Integrovaný dopravní systém
KVD	Klub vojenských důchodců
KVV	Krajské vojenské velitelství
LDN	Léčebna dlouhodobě nemocných
MO ČR	Ministerstvo obrany České republiky
NATO	Severoatlantická aliance
NGŠ AČR	Náčelník Generálního štábu Armády České republiky
NVMO	Normativní výnos ministra obrany
OPVD MO	Oddělení péče o vojenské důchodce MO
OVS	Okresní vojenská správa
OVV MO	Odbor péče o válečné veterány MO
PDA	Posádkový dům armády
RMO	Rozkaz ministra obrany
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SZL-V	Sdružení zahraničních letců – východ
SZL 39-45	Sdružení zahraničních letců

ÚVN	Ústřední vojenská nemocnice
VD	Vojenský důchodce
VLRZ	Vojenská lázeňská a rekreační zařízení
VN	Vojenská nemocnice
VS	Vojenské sdružení.
VSZ	Vojenské stravovací zařízení
VV	Válečný veterán
VZ	Vojenské zařízení
ZB-VOS	Zpravodajská brigáda – vojenská odbojová skupina

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Pamětní odznak Válečný veterán ČR

Obrázek č. 2: Průkaz vojenského důchodce